

HRVATSKI VOJNIK

PRINTED IN CROATIA

0 4 2 1 1

ISSN 1330 - 500X

EUR 2,10 / CAD 3,00 / AUD 3,30 / USA 2,00 / CHF 3,50 / SLO EUR 1,80 / SEK 17,00 / NOK 17,00 / DKK 15,50 / GBP 1,30

REGIONALNA KONFERENCIJA O ISAF-u

RAZGOVOR I SURADNJA - model uspješnog rješavanja problema

ORUŽJE USMJERENE ENERGIJE

HRVATSKO
VOJNO UČILIŠTE

Prisegnuo
9. naraštaj
kadeta

MINISTARSTVO OBRANE RH
PRODAJA STANOVA
KOJIMA UPRAVLJA MORH

RADIOAKTIVNI OTPAD

VOJNA TEHNIKA / MORH / OSRH / MAGAZIN

HRVATSKI VOJNIK

PRETPLATI SE NA HRVATSKI VOJNIK UŠTEDI I ODABERI DAR

Poštovani čitatelji!

U želji da vam budemo što dostupniji, a istodobno želeći nagraditi vašu vjernost, svima zainteresiranim, dosadašnjim i budućim čitateljima koji se do **31. prosinca 2011.** odluče za godišnju pretplatu na časopis **Hrvatski vojnik**, darujemo naše proizvode po vašem izboru.

HRVATSKI VOJNIK

**ZA VAŠU VJERNOST DARUJEMO TRI DVD IZDANJA ILI TRI CD NASLOVA
ILI JEDNU OD KNJIGA MEĐU PONUĐENIM NASLOVIMA:**

KNJIGE:
Suvremeno oklopništvo
10 godina sudjelovanja RH u međunarodnim mirovnim misijama
Podravlje iz Chaghcharana
Hrvatski vojnik u službi zajednice

FOTOMONOGRAFIJE:
Mirovna operacija CHAD
Vojska pobjednika

DVD IZDANJA:
Krila oluje
Zanimanje Vojni pas
Kadetski bal
Mirovna operacija CHAD
VRO Oluja - 5 minuta za sjećanje
Čuvari svjetskog mira

CD IZDANJA:
Simfonijski puhački orkestar OSRH i klapa HRM "Sv. Juraj" - Domovini s ljubavlju
Simfonijski puhački orkestar OSRH - Hrvatske koračnice
Klapa HRM "Sv. Juraj" - Najbolje od klape

**BROJ DAROVA JE
OGRANIČEN.
ODLUČI SE JOŠ DANAS!**

Potrebno nam je dostaviti kopiju uplatnice za godišnju pretplatu s adresom na koju želite da se šalje Hrvatski vojnik i naznakom za koju nagradu ste se odlučili na mail: hrvojinik@morn.hr ili fax: 01/3784 322

Nagradu za vašu vjernost šaljemo poštom na vašu adresu.
Godišnja pretplata na Hrvatski vojnik je 280 kuna.

8

Prodaja stanova kojima upravlja MORH

Gotovo 2000 korisnika stanova kojima upravlja Ministarstvo obrane, nedavno donesenom Odlukom Vlade RH, dobilo je mogućnost da ih po povoljnijim uvjetima od tržišnih kupe i time trajno riješe svoje stambeno pitanje. Očekuje se da bi se s prodajom moglo započeti već početkom studenog

Suradnja je nužnost, a sigurnost je nedjeljiva, stvara se sa susjedima a ne protiv njih, istaknuo je u uvodnom govoru savjetnik Predsjednika Republike Hrvatske Zlatko Gareljić na konferenciji čija je svrha bila prikazati presjek angažmana zemalja regije u misiji ISAF s pregledom brojčanih pokazatelja, mandata, ljudskih resursa, procjene troškova i postignuća, te dati uvid u situaciju u Afganistanu do danas i predviđanja do 2021.

RAZGOVOR I SURADNJA - MODEL USPJEŠNOG RJEŠAVANJA PROBLEMA

4

Prisegnuo 9. naraštaj kadeta

Biti pripadnik Oružanih snaga velika je čast i obveza zbog slavne prošlosti koja je našem narodu donijela oslobođenje i slobodu, naglasio je u svom obraćanju kadetima i njihovim obiteljima predsjednik Josipović

7

MORH I OSRH

- 6 **NOVOSTI IZ OSRH-a**
Ministar Božinović posjetio Bojnu za specijalna djelovanja
- 10 **NOVOSTI IZ NATO-a**
Proračun za obranu ne bi se smio smanjivati
- 12 **HRVATSKO VOJNO UČILIŠTE**
Dan Zapovjedno-stožerne škole "Blago Zadro"
- 13 **ORUŽANE SNAGE RH**
Obuka timova za medicinsku evakuaciju
- 14 **7. HRVCON U MISIJI UNDOF**
Alpinistička vježba spašavanja za borbene bolničare
- 15 **KATEDRE DEKANATA HVU-a**
Katedra združenih vojnih operacija
- 16 **NOVOSTI IZ OSRH-a**
Sedamnaesti susret najtežih vojnih invalida Domovinskog rata
- 17 **VOJNO VJEŽBALIŠTE "GAKOVO"**
Završio 3. tečaj za medijske izvijestitelje
- 18 **NOVOSTI IZ OSRH-a**
Zasjedanje Multinacionalne savjetodavne skupine RACVIAC-a

VOJNA
TEHNIKA

- 20 **NOVOSTI IZ VOJNE TEHNIKE**
- 24 **VOJNA TEHNIKA**
Oružje usmjerene energije
- 26 **SUVREMENE PRIJETNJE**
Radioaktivni otpad

MAGAZIN

- 30 **PODLISTAK - HRVATSKI KRALJEVI**
Pokršćavanje i prvi kneževi
- 32 **DOMOVINSKI RAT**
Dokumentirani zapisi o neistinama protiv Hrvatske tijekom Domovinskog rata (I. dio)
- 35 **IZ ZBIRKI VOJNOG MUZEJA**
Protuzrakoplovni top 20/1 MM, M-75

Suradnja je nužnost, a sigurnost je nedjeljiva, stvara se sa susjedima a ne protiv njih, istaknuo je u uvodnom govoru savjetnik Predsjednika Republike Hrvatske Zlatko Gareljić na konferenciji čija je svrha bila prikazati presjek angažmana zemalja regije u misiji ISAF s pregledom brojčanih pokazatelja, mandata, ljudskih resursa, procjene troškova i postignuća, te dati uvid u situaciju u Afganistanu do danas i predviđanja do 2021.

RAZGOVOR I SURADNJA - model

Konferenciju su uvodnim predavanjima otvorili dr. James MacDougall, zamjenik direktora Europskog centra za sigurnosne studije George C. Marshall, Valentin Gescher iz veleposlanstva SR Njemačke, dr. Reinhard Wiessel iz Ureda "Konrad Adenauer Stiftung", Živko Budimir, predsjednik Federacija BiH te Zlatko Gareljić, savjetnik Predsjednika Republike Hrvatske za obranu

U zagrebačkom hotelu Sheraton održana je 13. i 14. listopada regionalna konferencija pod nazivom "ISAF, Afganistan 2001.- 2011.- 2021., uloge i sposobnosti zemalja Jugoistočne Europe".

Organizatori konferencije bili su Udruga George C. Marshall - Republika Hrvatska, Ured "Konrad Adenauer Stiftung" i Europski centar za sigurnosne studije George C. Marshall Garmisch-Partenkirchen, Savezna Republika Njemačka.

Konferenciju su uvodnim predavanjima otvorili dr. James MacDougall, zamjenik direktora Europskog centra za sigurnosne studije George C. Marshall, Valentin Gescher iz veleposlanstva SR Njemačke, dr. Reinhard Wiessel iz Ureda "Konrad Adenauer Stiftung", Živko Budimir, predsjednik Federacija BiH te Zlatko Gareljić,

savjetnik Predsjednika Republike Hrvatske za obranu.

Zaklada Konrad Adenauer (Konrad Adenauer Stiftung -KAS) je politička zaklada Savezne Republike Njemačke, koja programima i projektima pridonosi međunarodnoj suradnji i sporazumijevanju. Zauzima se na nacionalnom i međunarodnom planu putem političke naobrazbe za mir, slobodu i pravednost. Inozemni uredi diljem svijeta provode više od 200 projekata u više od 120 zemalja. Zaklada od 1964. nosi ime prvog saveznog kancelara SR Njemačke Konrada Adenauera. Učvršćivanje demokracije, promicanje europskog ujedinjenja, intenziviranje transatlantskih odnosa te razvojno-politička suradnja glavne su teme kojima se bavi zaklada.

"Mir i sloboda! To su osnove svake humane egzistencije. Bez mira i slobode nije moguć napredak naroda, nisu mogući ni sreća ni mir za čovječanstvo. Mir za pojedinca nije ostvariv bez mira u zajednici. A i mir bez slobode nije mir." (Konrad Adenauer, 1952.)

U uvodu konferencije govorio je i izaslanik Predsjednika RH Zlatko Garić koji je istaknuo kako se jedino razgovorom i suradnjom mogu otvoriti putevi razvoja i rasta životnog standarda

predstavnicima MORH-a i Oružanih snaga RH, između ostalih državni tajnik Pjer Šimunović, ravnatelj HVU-a general-bojnik Mirko Šundov, zamjenik načelnika GS OSRH-a za operacije kontraadmiral Zdenko Simić. Konferenciji su nazočili i brojni predstavnici drugih državnih tijela koja se u svojem radu dotiču navedene teme, kao i predstavnici ministarstava i

se čini da su problemi duboko ukorijenjeni i da je iznimno teško naći mirno rješenje za njih.

Na konferenciji se razmatrala i prilagodba sigurnosnih sustava velikog broja zemalja novim okolnostima, asimetričnim prijetnjama i ostalim sigurnosnim ugrozama. Sudionici su se bavili specifičnim pitanjima kao što su obuka afganistanskih snaga sigurnosti i uloga

Uspješnog rješavanja problema

Sudionici konferencije, njih oko 130, bili su iz Albanije, Bosne i Hercegovine, Bugarske, Crne Gore, Makedonije, Rumunjske i Srbije te međunarodnih organizacija, a iz Hrvatske su sudjelovali

organizacija za pružanje razvojne pomoći te saborski zastupnici.

Pozitivan primjer

Svrha je konferencije bila prikazati presjek angažmana zemalja regije u misiji ISAF s pregledom brojčanih pokazatelja, mandata, ljudskih resursa te procjene troškova i postignuća. Konferencija je dala uvid u situaciju u Afganistanu od 2001. do godine 2011., s osvrtom na naučene lekcije, te predviđanja za razdoblje od 2011. do 2021. Pokazala je ulogu zemalja Jugoistočne Europe u pogledu postignute stabilizacije, obnove i razvoja države i društva Islamske Republike Afganistana i bila prigoda da se razmijene ideje i mogući projekti za zemlje Jugoistočne Europe u vojnom i civilnom sektoru.

Pritom treba istaknuti da je Jugoistočna Europa pozitivan primjer koji jasno pokazuje kako se problemi mogu uspješno riješiti razgovorima i suradnjom unatoč tome što

zemalja Jugoistočne Europe te izazovi koji se u toj obuci javljaju. Odvijala se po modelu moderiranih plenarnih panela i grupnih rasprava u kojima su sudionici razmjenjivali ideje i stavove. Prvi se panel bavio iskustvima zemalja Jugoistočne Europe iz misije ISAF u Afganistanu, drugi je bio posvećen trenutačnoj protupobunjeničkoj strategiji i mogućnostima za "Izlaznu strategiju ISAF-a", treći se bavio obukom i mentoriranjem afganistanskih snaga sigurnosti i naučenim lekcijama, a posljednji afganistanskim pogledom na institucije sigurnosnog sektora, reforme i ciljeve.

Diskusije po radnim skupinama odvijale su se na temu izazova i perspektiva modernog Afganistana od 2011. do 2021. Tako je prva radna skupina raspravljala o suradnji Jugoistočne Europe i Afganistana u vojnom i sigurnosnom sektoru a druga o pomoći zemalja Jugoistočne Europe i jačanju suradnje u ekonomskom i obrazovnom sektoru. ■

Europski centar za sigurnosne studije George C. Marshall

Centar promiče ciljeve i ideale Marshallova plana. Osnovna namjera bila je stvoriti instituciju koja bi obrazovanjem mogla oblikovati mirniju, stabilniju i sigurniju budućnost Europe i svijeta. Zadaća je centra George C. Marshall stvoriti zajedničko razumijevanje o međunarodnoj sigurnosti i kako je najbolje postići, tako da sve nacije mogu pridonositi mirnoj, stabilnoj i sigurnoj budućnosti. U regiji su se pojavljivale nove demokracije i nove države, a SAD ih je trebao angažirati na pozitivan način. Te države su tada imale vrlo različitu tradiciju i definiciju međunarodne sigurnosti. Ideja o Marshall Centru rodila se kratko nakon kraja Hladnoga rata. Centar je nakon potrebnih priprema počeo s radom 1993. Moto Centra dodatno naglašava njegovu temeljnu svrhu, i glasi: "Democratia per fidem et concordiam" što u prijevodu s latinskog znači "Demokracija povjerenjem i prijateljstvom".

Konferencija o ISAF-u okupila je oko 130 sudionika iz zemalja u okruženju te međunarodnih organizacija

Ministar Božinović posjetio Bojnu za specijalna djelovanja

Ministar obrane Davor Božinović posjetio je 14. listopada Bojnu za specijalna djelovanja u vojarni "Drgomalj" u Delnicama. Tijekom posjeta, ministra Božinovića je o ustroju, zadaćama, misijama i preuzetim partnerskim cijevima postrojbe upoznao zapovjednik BSD-a i vojarne "Drgomalj" pukovnik Dražen Ressler, koji je posebno istaknuo angažman pripadnika BSD-a u međunarodnim vojnim operacijama, posebice u mentoriranju i obučavanju afganistanskih snaga sigurnosti. Ministar Božinović obišao je spomen-sobu poginulih pripadnika specijalnih postrojbi tijekom Domovinskog rata te se upisao u

knjigu sjećanja, a obišao je skladište naoružanja kao i smještajne kapacitete vojarne.

U svom obraćanju ministar se osvrnuo na važnost sudjelovanja pripadnika BSD-a u međunarodnim vojnim operacijama te naglasio da treba iskoristiti stečeno znanje i potencijal za obuku stranih instruktora u mirovnim misijama. Istaknuo je i važnost međunarodne vojne vježbe Jackal Stone 12, jer njome dokazujemo sposobnost Oružanih snaga, zajedničko djelovanje s ostalim članicama NATO saveza, ali i suradnju sa zemljama iz regije. Uz ministra Božinovića u radnom posjetu

Snimio Josip KOPJ

vojarni "Drgomalj" bio je i zamjenik načelnika GS OSRH-a za operacije kontraadmiral Zdenko Simić. OJI

Vrhovni zapovjednik obišao raketnu bazu u Žrnovnici

Predsjednik RH i vrhovni zapovjednik Oružanih snaga Ivo Josipović posjetio je 17. listopada raketnu bazu u Žrnovnici gdje su ga dočekali načelnik GS OSRH-a general-pukovnik Drago Lovrić, zamjenik zapovjednika Hrvatske ratne mornarice komodor Tihomir Erceg, zapovjednik Operativnog vatrogasnog zapovjedništva general-bojnik Mate Obradović, zapovjednik Zapovjedništva za potporu brigadni general Mate Ostović, te brojni gosti.

Tijekom obilaska raketne baze Predsjednik se upoznao s objektom za održavanje i skladištenje raketa RBS-15 te se uvjerio u odlično stanje u bazi. Zajamčena je sigurnost sredstava i ljudi u svim uvjetima ugroze, a posljednji požar koji je izbio pored raketne baze nije bio ugroza za ljude. Vrhovni je zapovjednik informiran o naporima koji se ulažu u gašenje požara kojih je ove godine u Splitsko-dalmatinskoj županiji bilo znatno više nego prethodnih godina. Predsjednik je posebno pohvalio sve pripadnike Oružanih snaga koji su sudjelovali u ublažavanju posljedica požara, a na kraju je iskazao zadovoljstvo stanjem tehnike i sredstava te načina na koji se održava raketna baza u Žrnovnici. OJI

MORH na 16. smotri Sveučilišta

Ministarstvo obrane sudjelovalo je na 16. smotri Sveučilišta u Zagrebu, koja se od 13. do 15. listopada održavala u prostorima Studenskog centra, a u organizaciji Sveučilišta u Zagrebu.

Kao i dosadašnjih godina, Ministarstvo obrane se na Smotri Sveučilišta predstavilo programima privlačenja osoblja u Oružane snage RH. Posjetitelji su se tako mogli informirati o programu civilno-vojnog školovanja Kadet, mogućnostima stipendiranja studenata viših godina studija te o dragovoljnom služenju vojnog roka.

O iskustvima rada u Oružanim snagama, te mogućnostima prijama programima privlačenja osoblja u OSRH, posjetitelje MORH-ova štanda informirali su djelatnici Središnjice za upravljanje osobljem, kadeti i vojni piloti u OSRH, a koji su dijelili prigodne letke i brošure. Najveće zanimanje maturanti i studenti iskazali su za program školovanja i uvjete za stjecanje zvanja vojnog pilota. Na ovogodišnjoj Smotri Sveučilišta predstavilo se 90-ak izlagača (33 sastavnice Sveučilišta u Zagrebu, pojedina veleučilišta i samostalne visoke škole te 24 šangajska sveučilišta). Procjenjuje se da je Smotru Sveučilišta, u tri dana trajanja, posjetilo više od 15.000 posjetitelja.

Snimio Josip KOPJ

Inače, Smotru Sveučilišta za učenike završnih razreda srednjih škola, studente te ostale zainteresirane, organizira Sveučilište u Zagrebu, u svrhu informiranja budućih studenata o programima studija, opremljenosti fakulteta, dostignućima na pojedinim područjima, nastavnim planovima, prijediplomskim, diplomskim i poslijediplomskim studijima, mjestima za zapošljavanje u pojedinim strukama, kao i mogućnostima stipendiranja i sl. OJI

Biti pripadnik Oružanih snaga velika je čast i obveza zbog slavne prošlosti koja je našem narodu donijela oslobođenje i slobodu, naglasio je u svom obraćanju kadetima i njihovim obiteljima predsjednik Josipović

Prisegnuo 9. naraštaj kadeta

Deveti naraštaj kadeta - njih 81 koji su potpisali ugovor o stipendiranju s Ministarstvom obrane, prisegnuli su 15. listopada na Hrvatskom vojnom učilištu "Petar Zrinski", uz nazočnost visokih civilnih i vojnih dužnosnika. Svečanoj prisezi nazočili su predsjednik Republike i vrhovni zapovjednik OSRH-a Ivo Josipović, ministar obrane Davor Božinović te načelnik Glavnog stožera Oružanih snaga general-pukovnik Drago Lovrić.

Ministar obrane Davor Božinović kadetima je rekao da su s danom prisegom ušli u veliku obitelj Oružanih snaga

"Današnjom prisegom obvezali ste se na vjernost domovini, poštivanju Ustava i zakona te da ćete savjesno i odgovorno izvršavati zadaće koje su pred vama", istaknuo je načelnik Glavnog stožera OS-a Drago Lovrić. Time je deveti naraštaj kadeta postao dijelom civilno-vojnog sustava koji se pokazao uspješan za školovanje novih vojnih kadrova.

Ministarstvo obrane potpisalo je ugovore o stipendiranju na prijediplomskim studijima na fakultetima u Zagrebu i Splitu u školskoj godini 2011./12. za 81 kadeta i kadetkinju - 64 muškarca i 17 žena, koji uz redovite fakultetske programe izučavaju i nastavne sadržaje specifične za vojni poziv u vojnim kampovima te u Temeljnoj časničkoj izobrazbi. Tijekom školovanja osigurana im je stipendija, besplatni smještaj, prehrana i potrebna literatura, a nakon završetka studija čeka ih posao u Oružanim snagama.

Svečanoj prisezi kadeta nazočio je i predsjednik RH Ivo Josipović

Ministar obrane Davor Božinović kadetima je rekao da su s danom prisegom ušli u veliku obitelj Oružanih snaga, a biti časnik Hrvatske vojske životni je poziv. Istaknuo je da su za to sami zaslužni, jer su prošli zahtjevne testove na temelju kojih su postali dio obrazovnog sustava koji je dosad već pokazao svoju kvalitetu.

"Biti pripadnik Oružanih snaga velika je čast i obveza zbog slavne prošlosti koja je našem narodu donijela oslobođenje i slobodu", naglasio je u svom obraćanju kadetima i njihovim obiteljima predsjednik Josipović. Zadaća Oružanih snaga danas je, kazao je Predsjednik, bitno drugačija i ona uključuje osiguranje sigurnosti za građane te obranu hrvatske neovisnosti i demokracije. ■

Od 2003. do danas, zanimanje za program Kadet pokazalo je 4000 kandidata, a ugovore s MORH-om su u proteklih osam naraštaja potpisala 543 kadeta, od kojih 54 kandidata za vojne pilote. Dosad je školovanje završilo njih 147, od kojih je 41 pilot. Školuju se, uključujući i deveti naraštaj, 262 kadeta.

Prodaja stanova kojima u

Gotovo 2000 korisnika stanova kojima upravlja Ministarstvo obrane, nedavno donesenom Odlukom Vlade RH, dobilo je mogućnost da ih po povoljnijim uvjetima od tržišnih kupe i time trajno riješe svoje stambeno pitanje. Očekuje se da bi se s prodajom moglo započeti već početkom studenog

Odlukama Vlade RH o prodaji stanova u vlasništvu Republike Hrvatske kojima upravlja Ministarstvo obrane, korisnicima tih stanova, njih gotovo 2000, daje se mogućnost da ih po povoljnijim uvjetima od tržišnih kupe i time trajno riješe svoje stambeno pitanje.

Prijedloge odluka, koji su prošli zakonom predviđeni postupak za njihovo usvajanje, MORH je izradio u suradnji s Ministarstvom zaštite okoliša, prostornog uređenje i graditeljstva, a Vlada je zadnju Odluku, koja je usklađena sa svim zakonskim aktima o upravljanju državnom imovinom, donijela na svojoj sjednici 15. rujna ove godine. O prijedlogu Odluke pozitivno se, prije njezina donošenja, očitovao DORH i Ministarstvo financija.

Prema riječima ministra obrane Davora Božinovića sredstva koja će se dobiti prodajom stanova namjenski će se iskoristiti za pribavljanje i opremanje stanova za službene potrebe Ministarstva obrane te poboljšanje ukupnog standarda življenja pripadnika OSRH-a. Kako je korisnicima stanova pružena mogućnost da ih kupe jednokratno ili obročno s rokom otplate na maksimalno 20 godina, procjenjuje se da bi se u tom razdoblju mogao ostvariti prihod od oko 980 milijuna kn. Zahtjev za kupnju stana, korisnici stanova mogu podnijeti Službi za stambene poslove MORH-a do 31. prosinca ove godine. Ministarstvo obrane je na temelju dvije prethodne odluke provelo pripreme radnje te je do sada zaprimljeno već 1800 zahtjeva za kupnju. Stoga i ne čudi optimističnost ministra Božinovića. Pravo na kupnju stana prema ovoj Odluci imaju hrvatski branitelji, djelatni i umirovljeni pripadnici MORH-a i MUP-a, obitelji umrlih pripadnika MORH-a i MUP-a, državni službenici i namještenici, umirovljeni državni službenici i namještenici te ostali korisnici tih stanova.

Ministarstvo obrane inače upravlja s 3387 stanova, no ova se Odluka ne odnosi na službene stanove, stanove u objektima koji su spomenici

Stanovi MORH-a za prodaju po županijama

ŽUPANIJA

I Zagrebačka	88
II Krapinsko-zagorska	4
III Sisačko-moslavačka	68
IV Karlovačka	171
V Varaždinska	20
VI Kopriivničko-križevačka	31
VII Bjelovarsko-bilogorska	38
VIII Primorsko-goranska	101
IX Ličko-senjska	40
X Virovitičko-podravka	27
XI Požeško-slavonska	26
XII Brodsko-posavska	22
XIII Zadarska	208
XIV Osječko-baranjska	137
XV Šibensko-kninska	115
XVI Vukovarsko-srijemska	65
XVII Splitsko-dalmatinska	238
XVIII Istarska	162
XIX Dubrovačko-neretvanska	72
XX Međimurska	5
XXI Grad Zagreb	312

Sve informacije o Odluci o prodaji stanova u vlasništvu Republike Hrvatske kojima upravlja Ministarstvo obrane mogu se naći na službenoj web-stranici MORH-a <http://www.morh.hr/hr/zakoni-i-strategije/dokumenti/prodaja-stanova.html> i u Službi za stambene poslove tel. 01/ 48 61 825.

Pravljja MORH

Zahtjev za kupnju stana, korisnici stanova mogu podnijeti Službi za stambene poslove MORH-a do 31. prosinca ove godine.

Korisnicima se nudi mogućnost kupnje stana obročno s rokom otplate na najviše 20 godina uz nepromjenjivu godišnju kamatu od 4 posto ili jednokratnom uplatom uz popust od 15 posto u roku od 30 dana od sklapanja ugovora. Cijeli postupak od podnošenja zahtjeva do potpisivanja ugovora, ako je dokumentacija potpuna, trebao bi trajati približno 60-ak dana. Inače, do sada je već obrađeno gotovo 500 zahtjeva.

Kako je korisnicima stanova pružena mogućnost da ih kupe jednokratno ili obročno s rokom otplate na maksimalno 20 godina, procjenjuje se da bi se u tom razdoblju mogao ostvariti prihod od oko 980 milijuna kn.

(Svi otoci nisu prikazani na karti)

kulture, stanove u vojnim objektima, stanove u objektima koji se nalaze u zaštićenim dijelovima prirode kao i stanove koji su predmet sudskog postupka a još nije donijeta pravomoćna sudska presuda.

Prodajne cijene stanova formirat će se na temelju izračuna koji, osim veličine stana, uzima u obzir etalonsku cijenu građenja, godište zgrade, smještaj stana u zgradi i veličinu naselja u kojem se zgrada nalazi. Na cijenu stana će također utjecati i osobni popust koji korisnik stana ostvaruje kao sudionik Domovinskog rata, ili na temelju vremena u kojem je bio izbjeglica, prognanik ili povratnik.

Kako ima dosta upita od podnositelja zahtjeva o vlastitom ulaganju u stanove koji se otkupljuju, Velimir Anić, načelnik Službe za nekretnine, graditeljstvo i zaštitu okoliša objasnio je da se kod izračuna cijene neće uzimati u obzir vlastita ulaganja. Može se reći da je Odlukom doneseno jedno kompromisno rješenje. Naime, kod obračuna vrijednosti stana uzimat će se u obzir godište zgrade i etalonska cijena građenja čime su na svojvrstan način amortizirana vlastita ulaganja.

U Službi za nekretnine, graditeljstvo i zaštitu okoliša već imaju programski paket za izračun cijene stana. Naime, zahtjevi za kupnju podnose se Službi za stambene poslove koja ih, ako su potpuni i u skladu s Odlukom, dostavlja Službi za nekretnine, graditeljstvo i zaštitu okoliša gdje se izračunava cijena stana koja se s upitom o načinu plaćanja dostavlja podnositelju zahtjeva. Ugovor o kupnji, kad se o njemu očituje mjerodavno državno odvjetništvo, potpisuje Služba za stambene poslove MORH-a sa strankom.

Postoji i malo manje od 10 posto stanova čija će se cijena određivati na temelju procjene vještaka građevinske struke. Riječ je o stanovima koji su veći od 65 m² i nisu u podrumu, suterenu ili u potkrovlju a nalaze se u prvoj zoni u gradovima s više od 100.000 stanovnika. Na javnom nadmetanju koje je provedeno, odabrano je 20-ak vještaka građevinske struke koji će raditi procjenu tih stanova, a od Državnog zavoda za statistiku koje je radilo popis stanovništva zatraženi su i precizni podaci o broju stanovnika po naseljima i gradovima.

Korisnicima se nudi mogućnost kupnje stana obročno s rokom otplate na najviše 20 godina uz nepromjenjivu godišnju kamatu od 4 posto ili jednokratnom uplatom uz popust od 15 posto u roku od 30 dana od sklapanja ugovora.

Cijeli postupak od podnošenja zahtjeva do potpisivanja ugovora, ako je dokumentacija potpuna, trebao bi, napominje Anić, trajati maksimalno 60-ak dana. Inače, do sada je već obrađeno približno 500 zahtjeva.

Očekuje se da bi se s prodajom moglo započeti već početkom studenog. ■

Proračun za obranu ne bi se smio smanjivati

Proračun za obranu ne bi se smio smanjivati kako se u pitanje ne bi dovela sigurnost, zaključeno je na parlamentarnoj skupštini NATO-a početkom listopada održanoj u Bukureštu. Na skupštini je istaknuto da je operacija koja je u tijeku u Libiji, najbolji primjer aktualnog odnosa između obveza o sigurnosti i proračunskih realnosti. Inače, prema podacima koje je predstavio direktor NATO-a za planiranje snaga Frank Bolland, 18 od 28 zemalja članica smanjilo je proračun za obranu od 2008., a samo tri poštuju cilj da u obranu ulažu najmanje 2 posto BDP-a. Da je operacija u Libiji bila uspješna, unatoč gospodarskoj krizi, potvrdio je i glavni tajnik Saveza Anders Fogh Rasmussen. "Naša operacija Ujedinjeni zaštitnik bila je uspješna i to u prilikama svjetske financijske krize", rekao je Rasmussen pred parlamentarcima 28 zemalja članica i partnera Saveza okupljenim na 57. godišnjem zasjedanju te dodao da je zadovoljan načinom vođenja te akcije, a koja je, kako je ocijenio, primjer solidarnosti. Rasmussen je dodao da je ta zadaća u Libiji omogućila da se izvuku važne pouke. "U prvom redu, unatoč gospodarskim izazovima, europski saveznici s Kanadom i partnerima u regiji osigurali su glavninu sredstava. To je jasan odgovor na zahtjev Sjedinjenih Država koje nerijetko

Glavni tajnik Saveza Anders Fogh Rasmussen

pozivaju Europljane da preuzmu veću odgovornost", istaknuo je prvi čovjek Saveza. On se za vrijeme sastanka u Bukureštu susreo i s rumunjskim predsjednikom Traianom Basescuom te ministrima vanjskih poslova i obrane. Ujedno je zahvalio toj zemlji na njezinu doprinosu u operacijama Saveza. Isto tako, razgovaralo se i o nadolazećem samitu koji će se iduće godine održati u Chicagu. "Rumunjska je vrijedan saveznik. Vaš doprinos je važan na tri kontinenta, u Afganistanu, Libiji i na Kosovu", poručio je Rasmussen. Napomenuo je da je svjestan ekonomske situacije s kojom se ta zemlja suočava, te da pozdravlja nastavak potpore te zemlje, unatoč teškim gospodarskim uvjetima. Dodao je i da put do sigurnosti ne znači da se mora trošiti više, već da se mora trošiti bolje.

KFOR traži uklanjanje barikada

Ako stanovnici Kosova i Srbije sami ne uklone barikade kosovskih Srba na granici, to će učiniti snage NATO-a na Kosovu (KFOR), priopćeno je iz Saveza. Isto tako, najavljeno je i da general Erhard Drews očekuje bezuvjetan i stalan pristup granici i da će, ako lokalno stanovništvo ne ukloni barikade, KFOR to učiniti sam mirnim putem. U priopćenju ističu i da je zapovjednik Drews odlučan osigurati opskrbu snaga KFOR-a na sjeveru Kosova i neometano kretanje ljudi, hitnih služba KFOR-a i EULEX-a.

Srbi na sjeveru Kosova ne žele dopustiti da kosovske vlasti, koje ne priznaju, nadziru granične prijelaze Jarinje i Brnjak prema Srbiji. Ta dva prijelaza i ceste do njih u rujnu su zapriječili barikadama. KFOR se zato za opskrbu svojih ljudi morao koristiti helikopterima. Inače, Drews se nedavno sastao i s čelnicima većinskih srpskih općina na sjeveru Kosova, koji su ga zamolili da pričekaju s micanjem barikada, pravdajući se da ne mogu ukloniti barikade za dva dana i da ne žele snositi odgovornost za moguće neugodne situacije.

I prije dogovora o uklanjanju barikada, mirovne snage NATO-a krenule su u akciju zatvaranja ilegalnih prijelaza na sjevernoj granici Kosova sa Srbijom, pojačavajući pritisak na Srbe u tom području koji su blokirali službene granične prijelaze. Inače, snage NATO-a na Kosovu imaju 6250 vojnika, a pokrenule su i operaciju uspostave nadzora u blizini graničnog prijelaza Jarinje, u svrhu sprečavanja korištenja ilegalnih pravaca i zaustavljanja krijumčarenja.

Na terenu ekipe za lociranje libijskih protuzračnih projektila SAM-7 Strela

Nužna je hitna akcija koja će spriječiti da libijski prijenosni protuzračni projektili ne završe u krivim rukama, jedan je od zaključaka koji su poduprle Sjedinjene Američke Države te saveznici iz EU-a i NATO-a, nakon sastanka s dužnosnicima EU-a i NATO-a u Bruxellesu. Zabrinutost je u razgovoru s novinarima iskazao i Andrew Shapiro, pomoćnik američke državne tajnice za političko-vojne poslove, a koji je rekao da ne zna koliko je od procijenjenih dvadeset tisuća prijenosnih protuzračnih projektila SAM-7 Strela koji su prije bili u Libiji danas nestalo. "Vlada širok konsenzus o toj opasnosti i nužnost da se njome hitno pozabavi", izjavio je i dodao da SAD namjerava izdvojiti 25 milijuna dolara za pomoć u rješavanju tog pitanja. Istaknuo je i da se na

Andrew Shapiro, pomoćnik američke državne tajnice za političko-vojne poslove

terenu već nalaze ekipe koje pokušavaju locirati te rakete kako bi ih uništili. Dok se u Bruxellesu raspravljalo što s raketama, u Libiji i dalje traju borbe pa je tako potkraj prošloga tjedna izbila i pucnjava između 20 do 50 pristaša svrgnutoga čelnika Moameera Gadafiga i snaga Nacionalnog prijelaznog vijeća i to u glavnom gradu Libije. Uz borbe koje traju u nekim dijelovima zemlje, još uvijek se ne zna gdje je Moamer Gadafi.

O operaciji Ujedinjeni zaštitnik govorili su na redovnoj konferenciji za novinare i Oana Lungescu, glasnogovornica Saveza te pukovnik Roland Lavoie. Još jednom je istaknuto da je tijekom operacije spašeno bezbroj života civila te da će se kraj operacije osigurati kada za to dođe pravo vrijeme. Pukovnik Lavoie je naglasio da je u području Sirta učinjen znatan napredak, no da je ondje trenutačno najvažnije osigurati humanitarnu pomoć. "Sirt

je ujedno i posljednji grad pod nadzorom Gadafigijevih snaga, što znači da će uskoro cijela obala Libije biti u rukama snaga Nacionalnog prijelaznog vijeća", istaknuo je pukovnik.

Golem napredak u obuci afganistanskih snaga sigurnosti

U posljednje dvije godine afganistanske snage sigurnosti učinile su golem napredak, kazao je na konferenciji za novinare general-pukovnik William Caldwell, zapovjednik NATO-ove misije obuke u Afganistanu. Naime, postignut je cilj koji je postavljen, a taj je da unovačenih snaga do 31. listopada bude oko 305 i pol tisuća. Tako se broj unovačenih koji su se pridružili afganistanskim snagama sigurnosti više nego

General-pukovnik William Caldwell, zapovjednik NATO-ove misije obuke u Afganistanu

udvostručio, ako se usporedi s brojkama na početku. Rečeno je i da je u posljednje dvije godine obučeno oko 50.000 časnika te pripadnika policijskih, vojnih i zračnih snaga. Što se obrazovanja tiče, danas je u Afganistanu zaposleno više od 3000 nastavnika, i to s punim radnim vremenom, a koji su uključeni u NATO-ovu misiju obuke. "Danas 134.000 ljudi koji su bili potpuno nepismeni, sada imaju određeni stupanj pismenosti", rekao je Caldwell te dodao da je u posljednjih 12 mjeseci otvoreno i posljednjih 12 specijalističkih ustanova za obuku. Govoreći o procesu tranzicije, istaknuo je da je cilj da do prosinca 2012., Afganistanci preuzmu vodstvo za sve procese obuke koji se odnose na policiju i vojsku. "Još uvijek će biti izazova i teških dana, no ohrabren sam razvojem kojem sam svjedočio, zaključio je zapovjednik NATO-ove misije obuke u Afganistanu.

Znate li ...

da NATO surađuje s više od 380 stručnjaka iz država članica kako bi zajedno razvili načine odgovora na kemijske, biološke, radiološke i nuklearne napade (CBRN).

Od 1993. do danas Zapovjedno-stožernu školu završilo je više od 1000 polaznika, u 19 redovitih i četiri izvanredna naraštaja, od čega je 27 pripadnika stranih oružanih snaga, istaknuto je u prigodi obljetnice

Dan Zapovjedno-stožerne škole “BLAGO ZADRO”

Izaslanstvo HVU-a i ZŠŠ-a položilo je vijence
ispred biste Blage Zadre na HVU

U vojarni Hrvatskog vojnog učilišta “Petar Zrinski” 14. je listopada obilježena 18. obljetnica i Dan Zapovjedno-stožerne škole “Blago Zadro”. Kao i svake godine, obilježavanje je posvećeno sjećanju na heroja Domovinskog rata, branitelja Vukovara general-bojnika Blagu Zadru, čije ime Škola s ponosom nosi od 1995. godine.

Obilježavanje je započelo u kapelici svetog Mihovila misom zadušnicom za general-bojnika Zadru koju je predvodio vojni kapelan Zoran Vujičić. Potom je izaslanstvo HVU-a i ZŠŠ-a na čelu sa zamjenikom ravnatelja HVU-a brigadnim generalom Slavenom Zdilarom položilo vijence ispred biste Blage Zadre kod Časničkog doma HVU-a.

General-bojnik Blago Zadro jedan je od najvećih heroja Domovinskog rata i legendarni zapovjednik obrane Vukovara. Poginuo je od neprijateljskog rafala 16. listopada 1991. kod Trpinjske ceste prozване Groblje tenkova, na kojoj je uništeno na desetke neprijateljskih tenkova i oklopnih transportera. Do posljednjeg trenutka Blago Zadro je vodio akcije koje su danima zaustavljale prodor agresora u Vukovaru. Bio je jedan od onih zapovjednika koji je

svoje vojnike osobno predvodio u bitci, uvijek prvi i uvijek spreman najviše dati, bio je primjer svima na bojištu. Blago Zadro je posmrtno odlikovan činom general-bojnika. Za života želio je svoje znanje prenijeti mladima. Smrt ga je u tome spriječila, ali zato njegovo ime nosi danas Zapovjedno-stožerna škola. Blagu Zadru zauvijek ćemo pamtiti kao hrabrog ratnog zapovjednika i simbol obrane Vukovara.

Središnji dio obilježavanja priređen je u Časničkom domu, uz nazočnost zapovjednika škola i postrojbi, načelnika katedri i odjela HVU-a, te djelatnika, nastavnika i polaznika aktualnog, 20. redovitog naraštaja ZŠŠ-a, kao i bivših zapovjednika Škole.

Čestitajući djelatnicima i polaznicima Dan ZŠŠ-a, brigadni general Slaven Zdilar rekao je: “Danas slavimo punoljetnost Zapovjedno-stožerne škole koja nosi ime junaka Blage Zadre. Biti punoljetan znači zanos, važnost ali i veliku odgovornost. Danas se prisjećamo poginulih, ranjenih i nestalih branitelja, kojima smo zahvalni za sve što su učinili za domovinu”. Dodao je da slavna povijest Škole zahtijeva visoka očekivanja od polaznika i predavača. Traže se znanja, vještine, zalaganje i profesionalnost, istaknuo je general.

Zapovjednik ZŠŠ-a brigadir Zvonko Brajković podsjetio je da je za Dan škole određen 16. listopada, dan kada je Blago Zadro prije dvadeset godina položio život za Hrvatsku. “Ponosimo se činjenicom da je od 1993. do danas Zapovjedno-stožernu školu završilo više od 1000 polaznika, u 19 redovitih i četiri izvanredna naraštaja, tri tečaja za niže stožerne časnike, dva tečaja za zapovjednike bojni i dva tečaja za zapovjednike brigada”, istaknuo je Brajković te dodao da je od toga 27 pripadnika stranih oružanih snaga. “Vjerujem da ćemo radost diplome podijeliti u lipnju s još četiri strana časnika koji su sada na školovanju”, rekao je zapovjednik ZŠŠ-a.

Na svečanosti obilježavanja 18. obljetnice prikazan je i dokumentarni film o ratnom putu vukovarskog heroja, general-bojnika Blage Zadre. ■

Na tečaju su sudjelovala 22 medicinska djelatnika koji su, prvo u teorijskom a zatim i u praktičnom dijelu, u skladu s primijenjenim NATO standardima osposobljavani za pružanje medicinske pomoći ozlijeđenima u složenim uvjetima očekivanima za vrijeme evakuacijskog leta helikopterima

Obuka timova za medicinsku evakuaciju

Vojnozdravstveno središte Zapovjedništva za potporu je u suradnji s Hrvatskim ratnim zrakoplovstvom od 12. do 14. listopada održalo obuku timova za medicinsku evakuaciju MEDEVAC. Na tečaju su sudjelovala 22 medicinska djelatnika koji su, prvo u teorijskom dijelu u Zavodu za zrakoplovnu medicinu, a zatim i u praktičnom u zračnoj bazi Lučko, u skladu s primijenjenim NATO standardima osposobljavani za pružanje medicinske pomoći ozlijeđenima u složenim uvjetima očekivanima za vrijeme evakuacijskog leta helikopterima. Uz mjere sigurnosti u prilaženju helikopteru te prilikom kretanja i rada u njemu, polaznici su se tijekom 20 sati obuke upoznali i sa specifičnim medicinskim postupcima u okolišnim promjenama do kojih dolazi za vrijeme leta, načinima provedbe postupaka pregleda i praćenja stanja ranjenika u takvim situacijama, mjerama i postupcima u pripremi bolesni-

Upoznavanje polaznika tečaja s osnovnim značajkama helikoptera MI 171 sh

ka za transport, načinima rukovanja MEDEVAC opremom i sl.

Voditelj tečaja brigadir Tomislav Barčan izjavio je da su hrvatske Oružane snage sa svojim MEDEVAC timovima prepoznate i cijenjene među stranim partnerima te participiraju u aktivnostima Nordijske borbene skupine, no da je ovaj oblik medicinskog osposobljavanja istodobno važan oblik

pomoći koju Oružane snage pružaju civilnom zdravstvu.

Pri dodjeli potvrđnica o završenom tečaju brigadir Zvezdan Petrović, zapovjednik Vojnozdravstvenog središta, istaknuo je da je MEDEVAC, koji se ove godine održao po drugi put, bio vrlo uspješan te da je potvrda odlične suradnje Vojnozdravstvenog središta ZzP-a i Hrvatskog ratnog zrakoplovstva. ■

Dodjela potvrđnica o završenom tečaju polaznicima tečaja

MEDEVAC je kratica koja označava postupak zračne medicinske evakuacije, a ovaj način transporta i zbrinjavanja ranjenika prvi put je primijenjen tijekom Korejskog rata. Medicinski timovi koji provode MEDEVAC čine jedan liječnik i dva medicinska tehničara.

Pravodobno pružanje prve pomoći ranjeniku te njegovo brzo transportiranje do mjesta gdje će biti kirurški zbrinut rezultira višom stopom preživljavanja i manjim brojem naknadnih medicinskih komplikacija. U skladu sa suvremenim doktrinama medicinskog zbrinjavanja ranjenika, protokol postupanja u situacijama ranjavanja temelji se na "Pravilu 10-1-2". To znači da tijekom prvih deset minuta od ranjavanja ozlijeđenom treba pružiti neodgodivu prvu pomoć, unutar jednog sata od ranjavanja potrebno je obaviti MEDEVAC transport dok je unutar dva sata od ranjavanja potrebno provesti kirurško zbrinjavanje.

Ivan SALOPEK, snimio Marcus WEISS

Na planini Hermon u zoni odgovornosti 7. HRVCON-a održana je zajednička vježba spašavanja alpinističkim metodama za borbene bolničare (CLS) 3. satnije 7. HRVCON-a u misiji UNDOF i austrijskih alpinističkih instruktora. Vježba je zamišljena kao spašavanje ozlijeđenog koji ima višestruke ozljede iz ponora do mjesta odakle je moguća daljnja evakuacija vozilom...

Alpinistička vježba spašavanja ZA BORBENE BOLNIČARE

Da bi bili što spremniji pružiti prvu pomoć mogućim žrtvama, kako na pristupačnom tako i na nepristupačnom terenu, na planini Hermon (2814 m) u zoni odgovornosti 7. HRVCON-a u misiji UNDOF održana je zajednička vježba spašavanja alpinističkim metodama za borbene bolničare (CLS) 3. satnije 7. HRVCON-a i austrijskih alpinističkih instruktora.

Vježba je zamišljena kao spašavanje ozlijeđenog koji ima višestruke ozljede glave i ekstremiteta iz ponora do mjesta odakle je moguća daljnja

evakuacija vozilom. Zadatak CLS tima bio je spustiti se sa stijene pomoću užeta, pružiti prvu pomoć ozlijeđenom i izvući ga uz pomoć užadi i alpinističkih nosila UT 2000. Vježba se odvijala zajedno s austrijskim alpinističkim instruktorima koji su bili odgovorni za sigurnost svih sudionika u njoj.

Za većinu CLS tima 3. satnije bio je to prvi susret s planinom i strmim liticama, ali i s planinarenjem i opremom kojom se služe austrijski pripadnici. U svakom slučaju, kada se doda bogato iskustvo CLS-tima iz Domo-vinskoga rata i ISAF misije u pružanju prve pomoći, a zatim i praktični dio izvlačenja ozlijeđenog, svi uključeni u vježbu mogli su

steći veliko iskustvo te razmijeniti znanja i vještine potrebne za pružanje najbolje moguće pomoći ozlijeđenima u ekstremnim uvjetima. ■

Unatrag četiri školske godine katedra cjelokupni nastavni sadržaj orijentira na razvoj sposobnosti polaznika u funkcionalnim područjima u OSRH koja su usmjerena na planiranje i izvođenje združenih operacija u međunarodnom okružju. Ključni čimbenik za uspješno i ravnopravno sudjelovanje jest interoperabilnost u skladu s NATO standardima

Katedra združenih vojnih operacija

Katedra združenih vojnih operacija školuje časnike i dočasnike u višim oblicima vojnostručne izobrazbe (Zapovjedno-stožerna škola, Napredna časnička izobrazba, Temeljna časnička izobrazba i Visoka dočasnička škola). Cilj je da polaznici usvoje znanja i vještine potrebne za planiranje, zapovijedanje i vođenje ratnih i neratnih operacija. Uz to, polaznici uče okolnosti njihova nastanka i povijesnog razvoja u nacionalnim i višenacionalnim zapovjedništvima, stožerima, operacijama na bojištu i operacijama potpore miru.

Danas katedra ima devet nastavnika, dvojicu voditelja odsjeka i načelnika. Većina nastavnika su sudionici Domovinskog rata, a trojica imaju iskustvo iz misije ISAF

Unatrag četiri školske godine katedra cjelokupni nastavni sadržaj orijentira na razvoj sposobnosti polaznika u funkcionalnim područjima u OSRH koja su usmjerena na planiranje i izvođenje združenih operacija u međunarodnom okružju. Ključni čimbenik za uspješno i ravnopravno sudjelovanje jest interoperabilnost u skladu s NATO standardima. Standardi se u punoj mjeri ugrađuju u nastavni proces. Stalni noviteti i promjene doktrina kod NATO-a pred djelatnike stavljaju velike izazove, no oni im uspješno odgovaraju, kaže načelnik katedre brigadir Neven Klarić. Nastavni planovi i programi mijenjaju se svake godine i uspješno prate trendove.

Danas katedra ima devet nastavnika, dvojicu voditelja odsjeka kao i načelnika, koji i sam drži nastavu. Većina nastavnika su sudionici Domovinskog rata, a trojica imaju iskustvo iz misije ISAF. Takav je kadar iznimno bitan za vojnoobrazovni proces. Katedru čini Odsjek združenih vojnih operacija (ZVO) i Odsjek vojne povijesti i ratovodstva (VPR).

Kod ZVO-a, na zapovjedno-stožernoj razini, teži se obučenosti i uvježbanosti časnika za stožerno-operativno planiranje, a poglavito za NATO-ov model operativnog planiranja. Na Naprednoj i Temeljnoj

Što polaznicima pruža Katedra združenih vojnih operacija?

- znanje o temeljnim odredbama združenog ratovanja
- znanje o načelima združivanja snaga i teorijskim odredbama združenog ratovanja
- znanje o nastanku i povijesnom razvoju operacija kroz različita dalja i bliža povijesna razdoblja
- osposobljavanje za obnašanje dužnosti stožernog časnika i dočasnika u nacionalnim i višenacionalnim zapovjedništvima i stožerima na operativnoj razini i taktičkoj u okružju operacija potpore miru
- osposobljavanje za obnašanje dužnosti u zapovjedništvima i stožerima združenih snaga u pripremi i provedbi operacija na bojištu u svim strateškim okružjima
- osposobljavanje za obnašanje funkcionalnih dužnosti u zapovjedništvima i stožerima višenacionalnih snaga
- ovladavanje problematikom pripreme i provedbe mirovnih operacija

časničkoj izobrazbi, kao i na Visokoj dočasničkoj izobrazbi, težište je na međunarodnim operacijama potpore miru. Polaznicima se objašnjavaju temelji tih operacija da bi mogli sagledati svoje mjesto i ulogu svoje postrojbe u provedbi tih operacija te usvojena znanja uspješno primjenjivati.

Odsjek vojne povijesti i ratovodstva na svim razinama školovanja daje polaznicima sintetizirano znanje o važnim operacijama, naglašava funkciju međugranske suradnje u suvremenim ratnim operacijama i analizira vojno sudjelovanje Hrvata u ratovima (I. i II. svjetski rat, Domovinski rat). Raščlambom najvažnijih ratnih operacija odsjek razvija kod polaznika predispozicije za uspješno apsolviranje ostalih nastavnih sadržaja. Znanje o prošlim operacijama temelj je za shvaćanje aktualnih i budućih, potvrdio je brigadir Klarić. ■

Na Naprednoj i Temeljnoj časničkoj izobrazbi, kao i na Visokoj dočasničkoj izobrazbi, težište je na međunarodnim operacijama potpore miru

Sedamnaesti susret najtežih vojnih invalida Domovinskog rata

Tradicionalni susret najtežih vojnih invalida Domovinskog rata i članova njihovih obitelji, koji svake godine organizira udruga Bedem ljubavi, održan je 16. listopada u Domu Hrvatske vojske u Zagrebu.

Predsjednik Udruge 100-postotnih HR-VI-ja I. skupine Đuro Glogoški pozdravio je sve nazočne te je na dosadašnjoj suradnji zahvalio Bedemu ljubavi koji slavi 20. godišnjicu. Okupljenima se obratio i državni tajnik Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti Zoran Komar te je istaknuo: "Slavimo 20 godina hrvatske slobode, a vi ste svojim primjerom

Snimio Tomislav BRANDIĆ

najbolje pokazali koja je bila cijena te slobode". Pozdravljajući okupljene izaslanica predsjednice Vlade Republike Hrvatske Jadranke Kosor ministrica financija Martina Dalić kazala je:

"Živimo u vremenima koja nisu lagana. Međutim, bez obzira koliko vremena u kojima živimo bila ekonomski teška, hrvatska Vlada danas i ubuduće imat će uvijek dovoljno snage da ispuni sve ono što vam hrvatska država duguje." Završavajući obraćanje okupljenima istaknula je: "Nemojte stoga brinuti i obraćati pozornost na sve one informacije koje su se pojavile u posljednje vrijeme u medijima da bi buduće vrijeme, vrijeme članstva u Europskoj uniji moglo donijeti smanjivanje prava hrvatskih ratnih vojnih invalida. To jednostavno nije točno."

T.VLAŠIĆ

Obilježena 140. godišnjica pogibije Eugena Kvaternika na slunjskom vojnom poligonu

Na vojnom poligonu "Eugen Kvaternik" u Slunju 11. je listopada kod spomen-obilježja paljenjem svijeća obilježena 140. godišnjica pogibije Eugena Kvaternika. Događaju su nazočili zapovjednici postrojbi raspoređenih na vojnom poligonu na čelu sa zapovjednikom Središta za borbenu obuku i vojnog poligona "Eugen Kvaternik" brigadirom Ivanom Juriljem.

Središte za borbenu obuku njeguje tradiciju i obilježava važne događaje iz nacionalne povijesti da bi se naslijeđe sačuvalo za buduće naraštaje hrvatskih vojnika.

Eugen Kvaternik, hrvatski političar, pisac i revolucionar, čije ime nosi vojni poligon rođen je u Zagrebu 31. listopada 1825., a ubijen u Ljubča klancu 11. listopada 1871. Pokretač je Rakovačke bune 8. listopada 1871. kada je 200 naoružanih graničara s hrvatskom zastavom predvođenih Kvaternikom krenulo prema Rakovici. Austrijska je vojska saznala za namjere ustanika kao i za njihovo kretanje te ih opkolila kod Ljubča klanca (na području današnjeg vojnog poligona) i slomila njihov otpor.

OJI

Obilježena 20. godišnjica ustrojavanja 105. brigade

Dan neovisnosti 8. listopada u Bjelovaru je dodatno uvećan svečanim obilježavanjem 20. godišnjice ustrojavanja 105. brigade HV-a. U školskoj sportskoj dvorani okupilo se oko tisuću pripadnika slavne postrojbe koju su tijekom Domovinskog rata činili bojovnici iz četiri županije: Bjelovarsko-bilogorske, Koprivničko-križevačke, Virovitičko-podravske i Vukovarsko-srijemske. Brigadom je prošlo više od 9000 branitelja od koji su njih 92 položili svoje živote za slobodu i neovisnost domovine a oko 350 ih je ranjeno. Na svom ratnom putu brigada je sudjelovala u prvim vojnim akcijama oko Bilogore, na bojištima zapadne i istočne Slavonije, brodske Posavine te u akcijama do konačnog oslo-

bađanja okupiranih područja RH. Tih teških, ali slavnih dana prisjetili su se i brojni govornici na proslavi, stožerni general Petar Stipetić kao izaslanik Predsjednika RH, izaslanik načelnika GS-a brigadir Martin Starčević, general Imra Agotić, državni tajnik u Ministarstvu branitelja Zoran Komar, ratni zapovjednik brigade Stjepan Ivanić te gradonačelnik grada Bjelovara Antun Korušec i župan Miroslav Čačija. Na kraju svečanosti general Stipetić uručio je odlikovanje za junaštvo Red kneza Domagoja s ogrlicom ratnom zapovjedniku brigadiru Stjepanu Ivaniću, a

Snimio Davor KIRIN

odlikovanje Red hrvatskog trolista primili su Zvonimir Sabolović, Zlatko Seleš, Ivica Sever te Darko Vojković.

D. K.

Ovakav oblik obuke prepoznat je u regiji te se očekuje zanimanje drugih novinarskih kuća da svoje osoblje pripremaju u Obučnom središtu za međunarodne vojne operacije. Plan HRT-a jest da tečaj postane prepoznatljiv izvozni proizvod od kojega će imati koristi i OSRH

Završio 3. tečaj za medijske izvijestitelje

Na vojnom vježbalištu "Gakovo" 13. je listopada završio 3. tečaj za medijske izvijestitelje, realiziran suradnjom Obučnog središta za međunarodne vojne operacije (OSMVO) i Edu centra HRT-a. Međunarodni karakter tečaju svojim je sudjelovanjem dao pripadnik Turske televizije. Tečaj je trajao deset dana i sastojao se od teoretskih i praktičnih dijelova koje su zajedno provodili instruktori HRT-a i OSMVO-a. Obučnim modulima obuhvaćene su osnove sigurnosti što uključuje vožnju, prvu pomoć i upoznavanje s vojnim specifičnostima te izradu novinskih izvješća. Tečaj je selektivnog karaktera.

Neposredno izvještavanje s kriznih žarišta pred suvremene televizije stavlja tešku zadaću koja uglavnom ima dva cilja: sigurnost osoblja i kvalitetni i pravodobni medijski uradak. Iako edukaciju zaštite novinara provode Reuters i EBU (European Broadcasting Union), i HRT se odlučio za pokretanje tečaja. Voditeljica Edu centra HRT-a Nela Gudelj kaže: "Za ovakav projekt u Hrvatskoj imamo i znanja i iskustva, kako u HRT-u tako i u MORH-u te to možemo napraviti bolje od ostalih, što je na terenu i pokazano uspješnom provedbom tri tečaja u proteklih godinu dana".

Dva provedena tečaja bila su dovoljna da se potvrdi potreba ovakve obuke. Jedna skupina novinara koja je izvješćivala izravno iz ratom zahvaćene Libije, zahvaljujući članu ekipe koji je prošao tečaj, uspješno je prošla sve neugodne situacije.

Sva iskustva stečena izvješćivanjem s kriznih žarišta ugrađuju se u buduće planove tečaja. Ovakav oblik obuke prepoznat je u regiji te postoji zanimanje drugih novinarskih kuća da svoje osoblje pripremaju u OSMVO-u. Plan HRT-a jest da to postane prepoznatljiv izvozni proizvod od kojega će imati koristi i OSRH. Zemlje jugoistočne Europe sa zanimanjem prate razvoj projekta s naznakama score participacije.

Zanimanje za projekt pokazao je i ministar obrane Davor Božinović koji se u ožujku ove godine sastao s polaznicima 2. tečaja na poligonu "Eugen Kvaternik".

Kako je planirano navedeni tečaj nominirat će se za dobivanje NATO certifikata. Ova će se obuka uskoro provoditi i sa zemljama našeg vojno-političkog saveza. Satnik Miroslav Vagner, voditelj Odsjeka za provedbu tečajeva, koji je bio i voditelj završne vježbe istaknuo je da su ne samo polaznici obučeni za ponašanje i rad u kriznim situacijama nego su i instruktori OSMVO-a mnogo naučili o radu novinarskih timova na terenu. "Stečena znanja naših instruktora koristimo u obuci naših časnika, dočasnika i vojnika koji se spremaju za zadaće u brojnim mirovnim misijama u svijetu i iskustvo u radu s novinarskim timovima će im sigurno dobro doći u obavljanju zadaća", kazao je satnik Vagner. ■

Obučnim modulima obuhvaćene su osnove sigurnosti što uključuje vožnju, prvu pomoć i upoznavanje s vojnim specifičnostima te izradu novinskih izvješća

"Tečaj za medijske izvijestitelje" nastao je kao plod zajedničke suradnje Obučnog središta za MVO i Edu centra HRT-a. Prvi petodnevni pilot-tečaj proveden je u studenom 2010. tijekom kojega su se testirale zamisli i oformio plan budućih tečajeva te drugi, produžen na devet dana u ožujku 2011., tijekom kojega su definirani obučni ciljevi. Jedna skupina novinara koja je izvješćivala izravno iz ratom zahvaćene Libije, zahvaljujući članu ekipe koji je prošao tečaj, uspješno je prošla sve neugodne situacije.

I instruktori OSMVO-a mnogo su naučili o radu novinarskih timova na terenu

Zasjedanje Multinacionalne savjetodavne skupine RACVIAC-a

Pod predsjedanjem Bosne i Hercegovine, u RACVIAC-u - Središtu za sigurnosnu suradnju 11. i 12. listopada održano je polugodišnje, 26. zasjedanje Multinacionalne savjetodavne skupine (Multinational Advisory Group - MAG), upravljačkog tijela RACVIAC-a. Sastanku su nazočili predstavnici većine zemalja članica RACVIAC-a, kako temeljnih tako i pridruženih te promatrača.

Otvarajući sastanak, predsjedavajući MAG-a Zoran Šajinović, pomoćnik ministra za međunarodnu suradnju bosanskohercegovačkog ministarstva obrane, naglasio je da je, unatoč financijskim ograničenjima s kojima je bio suočen u proteklom razdoblju, RACVIAC i nadalje dokazano najuspješnija platforma za dijalog o sigurnosnim problemima regije. Direktor RACVIAC-a,

veleposlanik Nikola Todorčevski, kratko se osvrnuo na izvješće o radu Središta u prvih osam mjeseci ove godine, istaknuvši da je RACVIAC, provedbom svojih aktivnosti, djelovao kao promotor zajedničkih vrijednosti zemalja jugoistočne Europe.

Voditelji triju programskih obučnih područja RACVIAC-a: Zajedničko sigurnosno okružje s težištem na nadzor naoružanja, Reforma sigurnosnog sektora i Međunarodna i regionalna suradnja s težištem na euroatlantske integracije, upoznali su nazočne s programom aktivnosti za 2011. te s planovima za razdoblje od 2012. do 2015. godine. Zamjenik direktora RACVIAC-a, brigadir Željko Cepanec, informirao je potom predstavnike Multinacionalne savjetodavne skupine o trenutačnoj personalnoj popunjenosti, s posebnim osvrtom na nacionalnu zastupljenost zemalja članica i slobodna mjesta.

Ovaj polugodišnji sastanak je bio prigoda da zemlje članice razmijene informacije o procesu ratifikacije novog Sporazuma o RACVIAC-u, koji je potpisalo u travnju 2010. godine osam zemalja članica, i to: Albanija, Bosna i Hercegovina, Crna Gora, Grčka, Hrvatska, Makedonija, Srbija i Turska. Sporazumu se naknadno pridružila i Rumunjska u veljači 2011. godine. Sporazum su do sada ratificirale četiri zemlje članice, a da bi stupio na snagu potrebno je ukupno pet ratifikacija, čime će RACVIAC postati međunarodna organizacija u regionalnom vlasništvu zemalja jugoistočne Europe.

U skladu s ustaljenom praksom na jesenskim zasjedanjima, MAG je prihvatio nominaciju brigadnog generala Zybera Dushkua, zamjenika načelnika Glavnog stožera oružanih snaga Republike Albanije, za novog predsjedavajućeg za razdoblje 2011/ 2012 .

M.ČIČAK

20. godišnjica Divizionu pomorskih i kopnenih diverzanata

Svečanost u povodu obilježavanja 20. godišnjice osnutka Divizionu pomorskih i kopnenih diverzanata održana je 14. listopada u Domu Hrvatske vojske na Poljudu. Osim obitelji poginulih diverzanata, pripadnika Udruge dragovoljaca HRM-a, brojnih pripadnika postrojbe obilježavanje je uvećao i zapovjednik Hrvatske ratne mornarice kontraadmiral Ante Urlić. Polaganjem vijenaca u podmorju Kaštelanskog zaljeva odana je počast poginulim i

umrlim pripadnicima postrojbe, a u povodu 20. godišnjice ove mornaričke postrojbe, njezini su pripadnici svečano postrojbeni u Domu HV-a. Diverzanti su sudjelovali u brojnim akcijama od splitskog akvatorija do Dubrovnika i Cavtata te operacijama Maslenica i Oluja.

Ove je godine predsjednik RH i vrhovni zapovjednik Oružanih snaga Ivo Josipović postrojbi dodijelio odlikovanje Reda Nikole Šubića Zrinskog za iskazanu hrabrost u ratu.

OJI

Obilježena 20. godišnjica 58. samostalne topničko-raketne bitnice PZO-a

Pripadnici 58. samostalne topničko-raketne bitnice PZO-a Đurđevac svečano su 14. listopada obilježili 20. godišnjicu osnivanja te brojčano male, ali važne postrojbe protuzračne obrane. Svečanost je započela polaganjem vijenaca izaslanstva postrojbe i izaslanstva Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti kod Križa života na gradskom groblju u Đurđevcu i kod spomen-obilježja poginulim pripadnicima lne Naftaplina kod upravne zgrade u Đurđevcu. Središnja svečanost održana je u Domu kulture u Đurđevcu prilikom koje je osim prigodnih govora i programa prikazan i 60-minutni dokumentarni film o ratnom putu postrojbe te su podijeljene prigodne uspomenice okupljenim pripadnicima postrojbe i zahvalnice zaslužnim pojedincima, ustanovama i tvrkama. Drugi dio svečanosti održan je u Kalinovcu gdje je otkriven spomenik na mjestu prvog položaja postrojbe.

Postrojba je osnovana 14. listopada 1991. kao vod protuzračne obrane u sastavu MUP-a, točnije Policijske postaje Đurđevac radi zaštite od zračnih napada posebno važnih državnih objekata na području đurđevačke Podravine, poglavito objekta lne Naftaplina (Centralne plinske stanice i bušotina za eksploataciju plina i kondenzata) i JANAF-a. Kasnijom transformacijom u postrojbe Zbora narodne garde postaje samostalna topničko-raketna bitnica PZO-a s ustrojem od tri topnička voda (20/3 mm) i jednom desetinom lakih prijenosnih raketnih sredstava (Strijela i Igla). Početkom siječnja do sredine svibnja 1992., s jednim topničkim vodom 20/3 i desetinom LPRS djeluje na zapadnoslavonskom bojištu (Lipik, Bair, Brezovac, Korita) kao protuzračna potpora koprivničkoj 117. brigadi ZNG-a. Postrojba je u cijelosti demobilizirana u ožujku 1994. a tijekom djelovanja nije imala smrtno stradalih ni ranjenih pripadnika. Tijekom trogodišnjeg djelovanja, u postrojbi je bilo 296 pripadnika od kojih je određen broj ostao u postrojbama Oružanih snaga ili u Ministarstvu unutarnjih poslova. OJI

Jedriličari HRM-a na Viškoj regati

Jedriličarski tim HRM-a na Saloni 45 "Kraljica Jelena" ostavio je 115 krstaša iza sebe na cilju 67. viške regate koja je startala ispred splitske luke 14. listopada, a ostat će zapamćena po jakoj buri, slomljenim jarbolima i padanju u more.

Višku regatu čine dva plova. Prvi plov održan je 14. listopada na etapi Split - Vis, dok je drugi plov na etapi Vis Split održan dva dana poslije. Ova regata nosi opravdan epitet spartanskog jedriličarskog spektakla u kojem sudjeluju samo najhrabriji i najvještiji jedriličari. Po snažnoj buri više od 1000 jedriličara na 140 krstaša jedrilo je po ekstremnim uvjetima.

Za kormilom "Kraljice Jelene" bio je mornar Marin Alujević Španjol. Iako po vojnoj hijerarhiji najniži član posade, po jedriličarskom je iskustvu jedan od najvještijih. Kapetan fregate Neven Katić prepustivši kormilo okušao se u ulozi taktičara te svojim odlukama donio posadi odličan plasman. Osim ovih vrsnih jedriličara i kormirala u posadi HRM-a bili su i kapetan bojnog broda Hrvoje Vlahov, poručnik fregate Sergej Kozmi, poručnica fregate Ana Bulat, poručnica Marina Mandić i nadnarednica Slavenka Rončević.

U ukupnom poretku HRM je zauzeo 25. mjesto od 140 krstaša od kojih je samo 113 uspješno stiglo do cilja. U svojoj skupini OPEN0 od ukupno 27 jedrilica HRM je zauzeo 6 mjesto.

Do kraja godine u planu je da se jedriličari HRM-a okušaju na najzahtjevnijoj regati Jabuka te završetak sezone obilježe sudjelovanjem na tradicionalnoj Božićnoj regati u splitskom akvatoriju. OJI

Foto: Business Wire

Tvrtka Motion Computing specijalizirana za prijenosna računala nudi prijenosno tablet PC računalo oznake J3500. Posebnost je računala njegova izrada i

TERENSKO TABLET RAČUNALO

uporabljeni materijali što ga čini otpornim terenskim računalom prikladnim za rad u otežanim uvjetima. Hardverski dio računala je fleksibilan i zasniva se na raznim Intelovim procesorima uključivši i Core i7 seriju, tvrdi diskovi mogu biti klasični ili Solid State diskovi (SSD) koji koriste flash memorijske module, nemaju pokretnih dijelova te su

znatno otporniji na vibracije i padove. J3500 radi na operativnom sustavu Windows 7 a zaslon osjetljiv na dodir omogućava jednostavnu terensku uporabu računala. Uporabljena je i nova generacija zaštitnog stakla Corning Gorilla koje osigurava četiri puta veću otpornost na lom, a ima i novi premaz koji bi trebao smanjiti prljanje površine zbog stalnog doticanja prstima.

M. PETROVIĆ

NOVI BRODOVI ZA USCG

Američka Obalna straža (US Coast Guard - USCG) dodijelila je brodograđevnoj tvrtki Huntington Ingalls Industries (HII) ugovor vrijedan 482 milijuna dolara za gradnju, opremanje i dostavu petog velikog višenamjenskog ophodnog broda National Security Cutter (NSC) klase Legend (oznake WMSL 753) od ukupno osam predviđenih u programu. Plovilo duljine 127,4 m i istisnine 4112 t gradi se u brodogradilištu Ingalls Yard u Pascagoula, Mississippi a nosit će ime James. Novi kuteri zamijenit će zastarjele brodove duljine 115,2 m klase Hamilton, koji su zasad u uporabi Obalne straže. Prva

dva broda iz klase već su u uporabi Obalne straže, dok joj je treći dostavljen 2. rujna.

Obalna straža nastavlja s planom raspisivanja programa gradnje brodova klase Sentinel tipa Fast Response Cutter (FRC) za vlastite potrebe. Plovila će imati brzinu veću od 28 čv i ukupno 22 člana posade a duljine su 46,8 m, širine 8,11 m te gaza 2,9 m. Programom je predviđena gradnja 24 do 58 plovila, no još uvijek nije konačan broj plovila koji će graditi američko brodogradilište Bollinger Shipyards. Trenutačno su prva dva broda porinuta dok se sljedeća dva nalaze u različitim fazama gradnje.

Projekt brodova klase Sentinel tipa Fast Response Cutter (FRC) temelji se na projektu ophodnih plovila Stan 4708 nizozemske grupacije Damen Group s određenim izmjenama zbog prilagodbe zahtjevima američke Obalne straže.

M. PTIĆ GRŽELJ

Foto: Saab

PREDSTAVNICIMA MEDIJA PREZENTIRANA PONUDA ZA GRIPENE

Švedska izvozna agencija za obranu i sigurnost FXM na konferenciji za novinare održanoj u Zagrebu 14. listopada prezentirala je ponudu švedskih borbenih zrakoplova Gripen koju su nedavno predali Vladi Republike Hrvatske.

Ponuda uključuje mogućnost prodaje osam ili dvanaest zrakoplova najmodernijeg izdanja Gripena C/D te potporu u obuci

pilota i tehničara, a do dostave novih zrakoplova Gripen C/D, Švedska je ponudila posudbu starijih zrakoplova Gripen A.

Švedska industrija putem tvrke Saab, Hrvatskoj nudi industrijsku suradnju u sklopu offset programa razvojem vojnog i civilnog industrijskog programa u visini od sto posto vrijednosti ugovora.

Ž.S.

ZAPOČELA TESTIRANJA SUSTAVA WABEP

Njemačka tvrtka Rheinmetall Defence tijekom rujna objavila je da je uspješno obavila prva letna testiranja sustava WABEP (Wirksystem zur abstandsfähigen Bekämpfung von Einzel- und Punktzielen). Riječ je o složenom borbenom sustavu koji ujedinjuje dva besposadna sustava, njemački Rheinmetall KZO i izraelski IAI Harop. Njemački besposadni sustav Rheinmetall KZO (Kleinflugzeug für Zielortung) primarno je dizajniran kao platforma za nošenje elektrooptičkih senzora radi lociranja, identificiranja i praćenja zemaljskih ciljeva odnosno kao platforma za navođenje topničkog djelovanja. Izraelski besposadni sustav IAI Harop namijenjen je za napade na zemaljske ciljeve, a njegova posebnost jest da je on ujedno pro-

jektil zrak - zemlja, odnosno nakon lociranja i identificiranja sam se usmjerava prema cilju.

Svrha WABEP-a jest da ujedinjuje i koordinira uporabu ta dva besposadna sustava, odnosno njihovih zamaljskih kontrolnih postaja. WABEP služi kao platforma za razmjenu podataka između KZO-a i Heropa odnosno za određivanje ciljeva za napad, za što je korišten avion Opale, prilagođena inačica aviona Diamond DA42. Prva letna testiranja uporabe kompletnog sustava provela je samostalno tvrtka Rheinmetall Defence, dok se tijekom jeseni u idućim testiranjima planira aktivno sudjelovanje i Bundeswehra.

I. SKENDEROVIĆ

Foto: Rheinmetall Defence

GRADNJA BRAZILSKOG SCORPENE

Sredinom srpnja ove godine u Brazilu započela je gradnja prve od četiriju konvencionalnih podmornica programa Scorpene namijenjenih brazilskoj ratnoj mornarici. Početak gradnje označen je iznimno važnim u cjelokupnom programu jer pokazuje da su inženjer, tehničari i radnici obučeni u DCNS-u u Francuskoj stekli sva potrebna znanja i vještine, posebno u oblikovanju čelika i tehnika zavarivanja koje se rabe prilikom gradnje tlačnih trupova podmornica. Time je istaknuta i modernizacija industrijskih postrojenja potrebnih za proizvodnju podmorničkih trupova najnovije generacije. Sve aspekte programa nadzire i brazilska mornarica unutar širokog spektra sporazuma o prijenosu tehnologije.

Program obuhvaća projektiranje i gradnju četiriju podmornica Scorpene pogonjenih konvencionalnom, dizelsko-električnom propulzijom, asistenciju pri projektiranju i gradnji ne-nuklearnih dijelova prve brazilske nuklearne podmornice

te tehničku potporu pri gradnji pomorske baze i vojnog brodogradilišta.

Brazilska inačica podmornica Scorpene imat će duljinu oko 75 m, površinsku istisninu gotovo 2000 t a njome će upravljati posada od 30 do 45 članova dok su preostali zahtjevi usklađeni s potrebama brazilске mornarice. Ulazak u operativnu uporabu prve očekuje se tijekom 2017.

M. PTIĆ GRŽELJ

ORUŽJE USMJERENE ENERGIJE

Razvoj programa ALTB (Airborne Laser Test Bed - platforma za ispitivanje zrakoplovnog lasera) pokazuje da oružja usmjerene energije (OUE) već postoje i u praktičnom obliku. Projektil ekvivalentan balističkoj raketi kratkog dometa je 11. veljače 2010. lansiran s pokretne morske lansirne platforme. Za nekoliko sekundi ALTB ugrađen u Boeing 747-400 otkrio je cilj pomoću svojih senzora i zahvatio ga pomoću niskoenergetskog lasera kako bi ga pratio. Tada je sustav *opalio hitac* iz drugog niskoenergetskog lasera radi mjerenja i kompenziranja atmosferskih kolebanja. Na kraju, zrakoplov je djelovao iz glavnog, visokoenergetskog lasera. Zraka veličine košarkaške lopte je bila fokusirana na cilj samo nekoliko sekundi prije negoli je projektil eksplodirao zbog

zapaljenja raketnog goriva. Cijela se opisana sekvenca odigrala unutar dvije minute i za vrijeme početne, uzlazne putanje ciljane rakete. Ovo je bilo prvo ubojito presretanje cilja - balističke rakete s tekućim gorivom sa zrakoplovne platforme i dovelo je OUE jedan korak bliže stvarnosti. Treba napomenuti da jedan oblik OUE oružja koje je već u uporabi jesu usmjereni infracrveni sustavi (DIRCM - Directional Infra Red Countermeasures) za protumjere protiv IC vođenih PZO i zrak-zrak projektila, no kako funkcionalno spadaju u sustave ometanja ne mogu se nazvati pravim ubojitim oružjem.

Što su to OUE?

Za razliku od konvencionalnog oružja koje se oslanja na kinetičku ili kemij-

sku energiju (ili obje) da bi uništilo cilj, OUE pretvaraju električnu ili kemijsku energiju u zrak u puls kojim se može upravljati. Sadašnje OUE se temelje na elektromagnetskim principima i uključuju lasere, sustave koji rabe zrake nabijenih čestica i radiofrekvencijske/mikrovalne sustave. Svaki od tih sustava projicira energiju koja putuje brzinom svjetlosti (u slučaju nabijenih čestica brzinom vrlo bliskom brzini svjetlosti) prema meti. Zbog fizičke prirode zračenja laseri djeluju točkasto dok radio/mikrovalni sustavi djeluju slično radarima te pokrivaju veći prostor.

Kod OUE operator može mijenjati karakteristike zračenosti energije i tako postizati različite učinke. Mogu se mijenjati intenzitet, trajanje i valna dužina i pre-

Zagovornici oružja usmjerene energije predviđaju da će njihov razvoj značiti revoluciju u ratovanju. Nema sumnje da bi uporaba oružja koje može djelovati brzinom svjetlosti imalo velik utjecaj. No, operativna uporaba takvog oružja bez obzira na postojanje nekih prilično zrelih sustava će, čini se, pričekati još neko vrijeme

ma tome i žarište zrake. Ova karakteristika OUE čini transformacijskim oružjem. Pri maloj snazi usmjerena energija može djelovati neubojito na elektroniku ili ljudstvo, odnosno djeluje s količinom energije dovoljnom da se postigne da ciljana strana ne obavi zadaću (*soft kill*). S druge strane, pri velikoj snazi OUE omogućavaju probijanje oplata raketa i aktivaciju njihovih bojnih glava.

Uz to što su skalabilna, OUE imaju niz jedinstvenih karakteristika koja ih čine zanimljivim za taktičke i strateške operacije.

Prvo je djelovanje brzinom svjetlosti. Ovo rješava najsporiji dio ciklusa od detekcije do uništenja cilja jer nema kašnjenja zbog ovisnosti vojnih platformi i oružanih sustava o brzini mlaznog

pogona, raketnih motora, potiska koji pružaju barutna punjenja i sl.

OUE omogućava jednostavnije ciljanje. Nema potrebe za računanje djelovanja gravitacije ili aerodinamičnog otpora. Zbog toga je izuzetno precizno ciljanje na krajnjim dometima (posebice kod lasera). Prednost je i niska cijena pojedinog hica te izdašnost *streljiva* osim kod kemijskih lasera, dokle god električna energija može pokretati sustav, on može pucati.

OUE imaju i negativne osobine. To su osjetljivost na vodljive materijale za radiofrekvencijsko odašiljanje i posebice kod lasera slabljenje zrake zbog prašine, vlage i turbulencija u atmosferi. Nadolje, kontrola i usmjeravanje zrake na najvišim frekvencijama je teško izvesti

i OUE su sustavi koji djeluju pravocrtno i ne mogu se upotrebljavati za gađanje ciljeva iza zaklona. Također, ova oružja obećavaju mnogo pri uporabi protiv raketa, zrakoplova, bespilotnih letjelica i drugih ciljeva u zraku, ali vjerojatno neće nadići efikasnost klasičnih sredstava protiv ciljeva kao što su zgrade, mostovi, bunker i druge velike građevine.

Zbog navedenih dobrih i loših strana, OUE treba prije svega smatrati dopunom postojećih klasičnih arsenala, nikako kao zamjena za njih.

Laserska OUE

Laserskom oružju već desetljećima teže oružane snage, a nepotrebno je reći da se laseri naveliko upotrebljavaju za mjerenje udaljenosti i označavanje

Optički susutav na YAL-1A

ciljeva. Laser je vrlo intenzivna i vrlo koncentrirana zraka svjetlosti. Laserska se zraka uobičajeno stvara pobuđivanjem atoma ili molekula određene tvari na veoma kontroliran način dok ne počnu emitirati fotone u dovoljnoj količini. Laser uzrokuje štetu jer stvara intenzivnu toplinu na cilju.

Vrste lasera

Postoje u osnovi dvije vrste lasera, kemijski i oni krutog stanja. Kemijski laseri stvaraju svoju zraku kroz složenu kemijsku reakciju posebnih goriva gdje se plin od goriva kreće kroz lasersku cijev nadzvučnom brzinom. Laseri krutog stanja koriste se kristalnim ili staklenim materijalom obogaćenim određenim ionom. Trenutačno su kemijski laseri mnogo jači od lasera krutog stanja ali je opće mišljenje da bi laseri krutog stanja bili poželjnija opcija za vojne primjene pod uvjetom da je moguće ostvariti dovoljnu izlaznu energiju. Ovaj stav je ponajviše baziran na činjenici da kruti laser može djelovati sve dok ima izvor elektriciteta dok je kemijski laser ograničen zalihom kemijskog goriva.

U osnovi, lasersko se oružje sastoji od samog lasera, sustava za upravljanje zrakom te sustava za upravljanje vatrom (senzor i računalo). Učinkovito lasersko oružje bi osiguralo trenutačno djelovanje na cilj s gotovo 100-postotnom učinkovitošću. Također, bilo bi praktički nemoguće izbjeći laser manevriranjem zbog toga što djeluje brzinom svjetlosti. Najveći tehnički nedostatak do sada jest da je za uništenje ciljeva na operativnim

udaljenostima potreban vrlo velik izvor energije. U razvoju su novi laseri koji bi trebali prevladati ovaj nedostatak te pojednostaviti proizvodnju i dovesti ih u gabarite pogodne za vojnu uporabu.

Joint High Power Solid-State Laser (JHPSSL) program su pokrenule američka kopnena vojska, mornarica i zrakoplovstvo s ciljem unapređenja

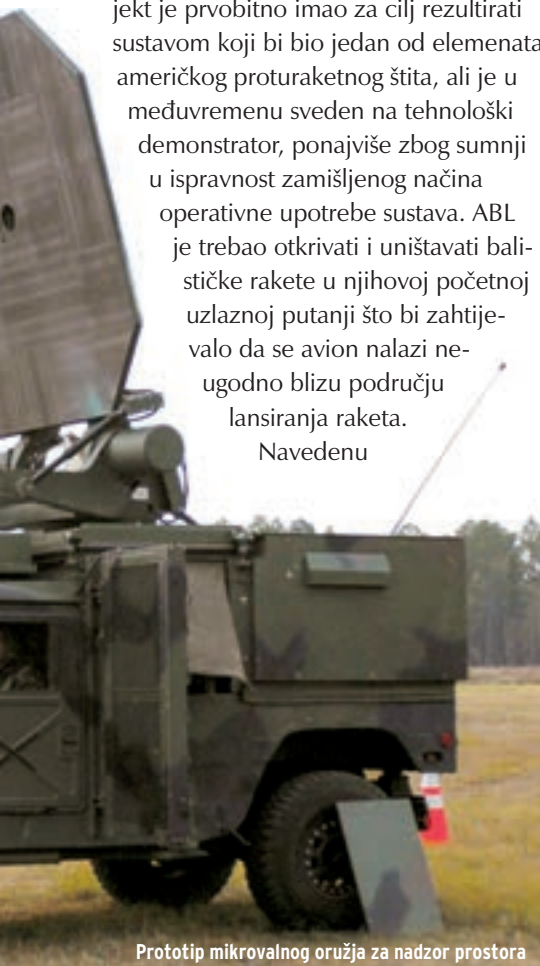
Oružja koja djeluju u radiofrekvencijskom opsegu, a još se zovu mikrovalnim oružjem (High Power Microwave) su izvori velike elektromagnetske energije koja se mogu selektivno upotrijebiti za ometanje i uništavanje elektroničkih sustava i opreme. Mikrovalna oružja mogu imati ofenzivnu ulogu za uništavanje, primjerice, protivničke komunikacijske i zapovjedne sustave ili defanzivnu ulogu protiv vođenog, odnosno elektronički upravljano streljiva.

nja tehnologije krutih lasera u smjeru borbene upotrebljivosti. Program je počeo krajem 2002. godine, 2005. su Northrop Grumman i Textron Defence Systems dobili ugovore da naprave lasere-demonstratore tehnologije sa snagom od najmanje 100kW što se smatra kao graničnom snagom potrebnom za borbeno djelovanje. U veljači 2010. obje su tvrtke uspješno demonstrirale svoje lasere. Northrop Grummanov laser je postigao snagu veću od 105 kW, brzinu stavljanja u pogon za manje od sekunde te kontinuirano djelovanje od pet minuta. Textronov laser se temeljio na tvrtkinoj tehnologiji pod nazivom THINZAG koja se umjesto kristala koristi keramikom za gorivo te je postigao izlaznu snagu veću od traženih 100 kW.

Već na početku spomenuti program ALTB je u razvoju gotovo jedno desetljeće (prvobitno pod jednostavnim imenom Airborne Laser (ABL)) pod vodstvom Agencije za proturaketnu obranu (Missile Defence Agency). Projekt je prvobitno imao za cilj rezultirati sustavom koji bi bio jedan od elemenata američkog proturaketnog štita, ali je u međuvremenu sveden na tehnološki demonstrator, ponajviše zbog sumnji u ispravnost zamišljenog načina operative upotrebe sustava. ABL je trebao otkrivati i uništavati balističke rakete u njihovoj početnoj uzlaznoj putanji što bi zahtijevalo da se avion nalazi neugodno blizu području lansiranja raketa.

Navedenu

Prototip mikrovalnog oružja za nadzor prostora

Testiranje mogućnosti uništenja minobacačkog projektila laserom

Foto: Raytheon

zadaću može učinkovito pokriti i raketni sustav AEGIS BMD baziran na brodovima blizu kriznog žarišta.

Uspješan projekt

Postojeći prototip YAL-1A se sastoji od Jumbo Jeta opremljenog s dva kruta lasera snage u kilovatnom području i jednim kemijskim laserom izlazne snage u megavatima. Sustav za otkrivanje balističkih raketa ima šest infracrvenih sen-

Laserska oružja su posebno pogodna za plovila jer je svaki brod zapravo veliki izvor energije što je posebice naglašeno nastojanjima da se za pogon brodova primijene hibridni ili električni pogonski sustavi.

zora. Pri otkrivanju cilja prvo se aktivira jedan laser zadužen za praćenje cilja, a zatim i drugi manji laser namijenjen utvrđivanju atmosferskih prilika između zrakoplova i cilja što služi za osiguranje ispravnog ciljanja i naposljetku, aktivira se veliki laser čija se zraka usmjerava preko kupole s optikom u nosu zrakoplova. Zraka glavnog lasera se drži na cilju sve dok ne dođe do zapaljenja goriva rakete i njezina uništenja.

ALTB, odnosno YAL-1A može otkriti, nacijeliti i uništiti dolazeću raketu u vremenu od 8 do 12 sekundi i može obaviti do 20 gađanja po misiji. Domet

sustava je tajna, ali neovisni stručnjaci ga procjenjuju na 100 do 300 km. Iako sustav ima izvanredne sposobnosti on je i izuzetno skup i kompliciran za proizvodnju i održavanje. Ne planira se proizvodnja dodatnih sustava.

Program Advanced Tactical Laser (ATL) je pokrenulo Zapovjedništvo za specijalne operacije SAD-a 2002. godine radi utvrđivanja mogućnosti za lasersku potporu iz zraka taktičkim operacijama. Ugovor je dobio Boeing. ATL se sastoji od visokoenergetskog lasera postavljenog u leteću topovnjaču AC-130 a zadaća bi mu bila djelovanje protiv kopnenih ciljeva u urbanim ili drugim okruženjima kada je bitna minimalizacija kolateralne štete. Primjerice, ciljanjem rezervoara na vozilu može ga se potpuno uništiti dok se ciljanjem gume može vozilo samo zaustaviti, moguće i bez ozljeda za vozača i putnike. ATL rabi kemijski laser snage u području 100 kW i očekuje se da ostvaruje domet od oko 20 km i teži 5000 do 7000 kilograma. Tijekom 2009. izvedena su dva uspješna pokusna gađanja sa zrakoplova NC-130H u sastavu testne postrojbe zračnih snaga. Sličan projekt je Skystrike tvrtke Northrop Grumman koja vjeruje da se sustav može brzo razviti do uporabne inačice. Zadaće Skystrikea bi obuhvaćale borbu protiv improviziranih eksplozivnih naprava, snajpera, presretanje krijumčara, zaštita konvoja, potpora kopnenim snagama i specijalcima i mnoge druge. ■

RADIOAKTIVNI OTPAD

Osim u nuklearnoj energetici radioaktivni otpaci nastaju i u medicini, pri istraživanjima, ali i u industriji. Njegovo sigurno odlaganje i upravljanje njime izazov je za sve zemlje bez obzira na njihov stav o nuklearnoj energiji

Radioaktivni otpad posebna je kategorija industrijskog ili opasnog otpada o kojoj se, posebice u posljednje vrijeme, mnogo govori. Nastaje prilikom rudarenja, pripreme goriva, reprocesinga, a otpad su i otpaci nastali u postrojenjima te, posebno važno, istrošeno gorivo iz nuklearnih elektrana.

Radioaktivni se otpad ne proizvodi samo u onim zemljama koje imaju nuklearne elektrane za proizvodnju električne energije, već nastaje u mnogim drugim djelatnostima poput radioterapije ili industrijskih testiranja.

Dakle, osim u nuklearnoj energetici radioaktivni otpaci nastaju i u medicini, pri istraživanjima, ali i u industriji. Njegovo sigurno odlaganje i upravljanje njime izazov je za sve zemlje bez obzira na njihov stav o nuklearnoj energiji. Sve je veća skrb o niskoradioaktivnom i srednjoradioaktivnom otpadu, međutim, ne postoje stalna spremišta za visokoradioaktivni otpad i otpadna (istrošena) goriva. Vjeruje se da će takva spremišta biti načinjena do 2025. godine u su-

Međunarodna agencija za atomsku energiju (IAEA) kaže da je radioaktivni otpad bilo koji materijal koji sadrži ili je onečišćen radionuklidima u koncentracijama ili pri razini radioaktivnosti većoj od one minimalne dopuštene od mjerodavnih tijela, i za koji ne postoji nikakva predviđena upotreba.

radnji nekoliko država članica Europske unije.

Nuklearne elektrane

Važno je znati da je u oko 2000 eksplozija (pokusnih) nuklearnog oružja od 1945. do 1985. bilo ispušteno u okoliš oko 20 puta više radioaktivnosti nego je sadrže nuklearne elektrane!

Nuklearna energija pokriva oko 16 posto svjetske potrebe za električnom energijom. U Europskoj je uniji taj udio dostigao čak 38 posto.

Do kraja 2009. godine u svijetu je radilo 437 energetskih nuklearnih reaktora, od toga oko 80 posto u razvijenim zemljama. Položaj nuklearne energije u svijetu relativno je stabilan, u Aziji i Rusiji svjedoci smo intenzivnog ulaganja u nove mogućnosti, a u SAD-u u prvom je planu produljenje vijeka trajanja postojećih nuklearnih elektrana. Nove nuklearne elektrane u Europi grade se u Finskoj, Slovačkoj, Francuskoj, Rusiji, Ukrajini i Bugarskoj.

Jedan od ključnih razloga produljenja vijeka trajanja nuklearnih elektrana i planiranja novih jest i spoznaja da se problemi onečišćenja zraka mogu rješavati povećanom uporabom nuklearne energije, jer ona ne ispušta stakleničke plinove. I trajno odlaganje radioaktivnog otpada razmatra se sve racionalnije. U većini zemalja danas je već riješen problem trajnog odlaganja nisko i srednjoradioaktivnog otpada. Bliži se također i gradnja prvih trajnih odlagališta visokoradioaktivnog otpada (Finska, Švedska, SAD, Japan, Rusija i dr.).

Nuklearna elektrana od 1000 MW obično potroši u tri godine oko 100 tona nuklearnog goriva (urana obogaćenog izotopom U235)

Prijevoz istrošenog goriva u spremnicima

Foto: U.S. NRC

Nuklearna energija ima i imat će važno mjesto u proizvodnji električne energije u svijetu.

Nuklearni gorivni ciklus

Radi boljeg razumijevanja ukratko ćemo opisati nuklearni gorivni ciklus, jer nam on pokazuje faze nastajanja radioaktivnog otpada. Nuklearni gorivni ciklus skup je aktivnosti kojima se dobiva sirovina za gorivo, proizvodi gorivo, upravlja njegovom uporabom i brine o iskorištenom gorivu (spremanju, preradi i odlaganju radioaktivnog otpada). Uran se vadi iz Zemljine kore površinskim i dubinskim iskopom. Uran je u uranskoj rudi pomiješan s drugim mineralima. Stoga se mehaničkim i kemijskim metodama obrađuje, a uranski koncentrat izdvaja se kao oksid U_3O_8 , tzv. žuti kolač.

Potom slijedi pretvorba žutog kolača u plin uranov heksafluorid UF_6 , što je pripremna faza za obogaćenje. U ovom procesu odstranjuju se nečistoće do potrebnog stupnja nuklearne čistoće urana. Obogaćenje urana postupak je kojim se povećava sadržaj izotopa U-235 s obzirom na sadržaj prisutan u prirodnom uranu. Prirodni uran sadrži

0,711% izotopa izraženo u masenom sadržaju. Najrašireniji način odvajanja izotopa U-235 temelji se na razlici prosječnih brzina molekula plinovitih UF_6-238 i UF_6-235 . Do danas uporabljeni postupci su plinska difuzija, plinska centrifuga, plinska mlaznica, kemijska izmjena, laserska pobuda.

Radioaktivni otpad

Za način odlaganja osobito je važno o kojoj vrsti radioaktivnog otpada

Otpad koji sadrži pretežno *kratkoživuće* radionuklide ugrožava ljude, ali to je opasnost koja se zbog raspada umanjuje; poslije dovoljno dugog vremena, koje može biti i nekoliko stotina godina, opasnost pada na razinu kod koje više nema rizika za ljudsko zdravlje ili okoliš. Stoga se svi načini odlaganja za *kratkoživući* otpad oslanjaju na institucionalni nadzor odlagališta i/ili na izgrađene sustave zapreka koji ograničeno traju, dakle nekoliko stotina godina, i za to vrijeme zadržavaju i izoliraju otpad.

riječ i kakva su mu obilježja. Postupci klasifikacije radioaktivnog otpada razvrstavaju otpade prema fizikalnim, kemijskim i radiološkim svojstvima koja su važna za određeni skup operativnih zahtjeva s kojima se susreće onaj koji o otpadu skrbi.

Klasifikacija radioaktivnog otpada kojom se koristi Međunarodna agencija za atomsku energiju (IAEA) kombinira skrb o dugoročnoj sigurnosti s onom o dnevnoj ili operativnoj sigurnosti. U usvojenoj klasifikaciji više međunarodnih organizacija, uobličenoj u Temeljne standarde sigurnosti pri zaštiti od ionizirajućih zračenja i za sigurnost izvora zračenja (BSS), radioaktivni je otpad karakteriziran trajnošću (*kratkoživući*, *dugoživući*) i rastućim intenzitetom zračenja (niskoradioaktivni, srednjoradioaktivni i visokoradioaktivni).

Intenzitet zračenja otpada važno je klasifikacijsko obilježje jer utječe na vrstu i debljinu operativnih štitova koji su potrebni da bi se s otpadom moglo sigurno rukovati ili ga sigurno izolirati. Treće obilježje - količina topline koju oslobađa otpad - važno je i za dugoročnu i za operativnu sigurnost. Visokoradi-

oaktivni otpad nastaje kada se iz istrošenog goriva izdvoje fisibilni i oplodni nuklidi. Naravno, bez reprocesiranja, istrošeno gorivo također se tretira kao HLW odnosno visokoradioaktivni otpad. HLW zauzima 3% volumena ukupnog radioaktivnog otpada, ali 95% ukupne radioaktivnosti. Sastoji se od visokoradioaktivnih fisijskih proizvoda i malo teških elemenata s dugim vremenom poluraspada. Procesom izdvajanja urana i plutonija visokoradioaktivni otpad nastaje u tekućem stanju i nužno ga je prevesti u kruto stanje. To se radi procesom ostakljivanja (vitifikacije) čime se smanjuje i njegov volumen za 70%. Kao rezultat rada tipičnog energetskog nuklearnog reaktora godišnje se dobije oko 25 t istrošenog goriva, čijim reprocesiranjem se godišnje dobije oko 3 m³ ostakljenog visokoradioaktivnog otpada. Ostakljeni HLW privremeno se pohranjuje u čeličnim spremnicima, a kako razvija toplinu mora se prije ko-

načnog odlaganja hladiti. Zbrinjavanje visokoradioaktivnog otpada poskupljuje cijenu električne energije pa kupci u SAD-u uplaćuju 0,001 dolar po kWh u poseban fond u kojem je do 2007. prikupljeno 18 milijardi dolara. Konačno odlaganje predviđa se u stabilnim geološkim formacijama (granit, bazalt, sedra, glina, solne formacije), a izbor se razlikuje od zemlje do zemlje.

Nakon izlaska iz reaktora istrošeno se gorivo najprije hladi, a zatim ili ide na preradu ili se privremeno pohranjuje do konačnog odlaganja (40 - 50 godina nakon izlaska iz reaktora). Privremeno pohranjivanje istrošenog goriva može biti mokro ili suho. Mokro pohranjivanje može se realizirati u bazenima za istrošeno gorivo u krugu elektrane ili u posebno izgrađenim postrojenjima, gdje se na jednom mjestu pohranjuje istrošeno gorivo iz većeg broja nuklearnih elektrana (centralno pohranjivanje). Primjeri centralnog pohranjivanja su

postrojenje CLAB u Švedskoj i postrojenje Loviisa u Finskoj. Istrošeni gorivni elementi koji su proveli u bazenu za hlađenje dovoljno dugo vremena mogu se podvrgnuti suhom pohranjivanju. U tu su svrhu napravljeni betonski, metalni i višenamjenski (MPC - Multi-Purpose Canister) spremnici. MPC-i su razvijeni za potrebe pohrane, transporta i trajnog odlaganja istrošenog goriva. Nakon stavljanja istrošenog goriva u spremnik obavlja se transport do predviđene lokacije za suho pohranjivanje. Valja napomenuti da transportni spremnici prolaze rigorozna testiranja i moraju ostati hermetički zatvoreni i nakon udara lokomotive brzinom 130 km/h u betonski zid. Do sada nije bilo radioaktivnog ispuštanja iz spremnika tijekom transporta. Postrojenje za suho pohranjivanje može biti otvoreno i zatvoreno (bunkerskog) tipa. ■

Tekst u cijelosti pročitajte na: www.hrvatski-vojniki.hr

U odlagalištu El Cabril (Španjolska) otpad je smješten u čeličnim bačvama, a one se slažu u betonske spremnike. Spremnici se ulažu u betonske kanale s drenažom, međuprostor se ispunjava, a nakon zatvaranja odlagalište se prekriva zemljanom i vegetacijskim pokrovom. Ovakvo pakiranje osigurava integritet otpada najmanje tisuću godina za koje se vrijeme raspadne najmanje 99% radionuklida

Pouzdanost se zna da su hrvatski kneževi u prvoj polovici IX. stoljeća prihvatili kršćanstvo. Postali su praktični vjernici koji grade crkve i surađuju s klerom u dalmatinskim gradovima

POKRŠTAVANJE I PRVI KNEŽEVI

Bizantski kroničari pišu da je još u prvoj polovici VII. stoljeća bilo pokušaja da se pogani Slaveni zakrile u kršćanski svijet. Car Heraklije slao je prve svećenike koji vjerojatno nisu imali previše uspjeha kod barbarskih plemena. Rimski papa Agaton također je pokušavao i slao misionare, ali bez većeg uspjeha. Tek u drugoj polovici VII. stoljeća vidljivo je postupno vraćanje kršćanstva na istočnu obalu Jadrana. Na lateranskoj sinodi sudjeluje pulski biskup i vjerojatno je tada obnovljena dalmatinska vjerska zajednica pod splitskim nadbiskupom Ivanom Ravenjaninom.

Prvi hrvatski kneževi postali su praktični vjernici koji grade crkve i surađuju s klerom u dalmatinskim gradovima. Već 852. knez Trpimir se na latinskom jeziku prozvao *Božjom pomoću knezom Hrvata*. Otprilike u njegovo vrijeme u svoju misiju pokršćavanja kreću Ćiril i Metod, nesumnjivo najvažniji misionari i krstitelji slavenskog svijeta.

Pod franačkim utjecajem

Od dolaska slavenskih plemena s istoka pa do početka IX. stoljeća, znači punih dvjesto godina, na našem području vladalo je mračno doba srednjeg vijeka, vrijeme o kojem samo možemo nagađati. Jasno je samo da organizirana vlast, sada već bivšeg Rimskog Carstva, u predjelima unutrašnjosti istočne obale Jadrana ne postoji. Stvari su i u čitavoj zapadnoj Europi bile prilično neorganizirane. Stalni upadi novih plemena brzo bi i lako rušili organiziranu vlast. Tek je tijekom VIII.

stoljeća uspostavljena hegemonia i snažna ratnička država pod franačkim vladarom iz dinastije Karolinga. Najvažniji vladar te dinastije Karlo Veliki bio je toliko moćan da je čak odjahao u Rim i okrunio se za cara Svetog Rimskog Carstva. Bizantskom caru poslije ovakve prezentacije moći nije preostalo drugo nego priznati Karlu legitimitet u gotovo cijeloj današnjoj Europi.

U povijesti se taj događaj pamti kao Aachenski mir iz 812. na temelju ideje

o slozi "braće careva" i miru u krilu zajedničke crkve. Razdjelnica između dva carstva povučena je preko Balkanskog poluotoka. Ovom podjelom teritorij naseljen hrvatskim plemenima našao se pod utjecajem franačkog kralja i uprave. Podjela između Karla Velikog i Bizanta odrazit će se na ukupnu povijest hrvatskog i svih ostalih naroda na području bivših rimskih pokrajina Ilirije i Panonije. Tu svakako valja dodati da su ovim

Tajanstveni Višeslav

Pokršćavanje poganske slavenske elite poklopilo se s priznavanjem vrhovne franačke vlasti. Najbolji, najljepši, ali i najkontroverzniji dokaz tome jest monumentalna Višeslavova krstionica za krštenje odraslih ljudi potpunim uranjanjem u svetu vodu. Krstionica, kao i Višeslavova vladavina datiraju s početka IX. stoljeća, ali problem je u tome što se ovaj hrvatski knez ne spominje ni u franačkim ni u bizantskim izvorima. Ne zna se kad je i kojim prostorima vladao, ni tko je uopće bio. Bez obzira na Višeslavovu tajanstvenost, pouzdanost se zna da su hrvatski kneževi u prvoj polovici IX. stoljeća prihvatili kršćanstvo.

Ljudevita je povijest upamtila kao Posavskog, a pobunio se 818. protiv središnje franačke vlasti

sporazumom rimski gradovi na obali ostali pod bizantskim suverenitetom, ali i jedan gradić otočić u laguni na suprotnoj strani Jadrana imenom Venecija, što će također odrediti mnoga nadolazeća stoljeća. Podjela će se produbiti 1054., u doba hrvatskog kralja Stjepana II. Tada je, crkvenim raskolom, područje interesa Zapadnog (katoličkog) i Istočnog (pravoslavnog) ponovno i konačno na toj crti presječeno.

Ljudevit i Borna

Franačka država temeljila se na vojno ustrojenim teritorijalnim jedinicama - grofovijama. Na čelu svake grofovije obično se nalazio vojni poglavar dux/knez. Prvi panonsko-hrvatski dux/knez Vojnomir spominje se 795. kada je pomagao Karlu Velikom u odlučnom ratu protiv Avara. Vojnomir je zapravo bio franački vazal, ali dvojbeno je njegovo podrijetlo, kao i središte vlasti. Stoga se prvim hrvatskim kneževima smatraju Borna u dalmatinskoj i Ljudevit u panonskoj marki, pograničnom teritoriju franačkog carstva. Ljudevita je povijest upamtila kao Posavskog, a pobunio se 818. protiv središnje franačke vlasti, najvjerojatnije zbog loših odnosa s franačkim furlanskim markgrofom Kadolahom. S druge strane, Borna je odlučio biti vjeran saveznic središnjim vlastima i u ime franačkog kralja i sam napasti pobunjenog Ljudevita. Do odlučnog sraza između dva hrvatska kneza došlo je 819. negdje na rijeci Kupi. Pobijedio

je Ljudevit, ali je na kraju nakon četiri godine odolijevanja kaznenim ekspedicijama franačkog carstva ipak potučen i naposljetku zbog izdaje smaknut. Zahvaljujući ovom ustanku, koji su za povijest zapisali franački kroničari, Borna i Ljudevit postali su prvi pouzdano zabilježeni hrvatski kneževi. Ubrzo poslije ovih sukoba uzdigla se srednjovjekovna bugarska država i preotela Francima panonsku Hrvatsku koja se kao samostalna pokrajina nikada neće oporaviti. Pod hrvatsko suverenstvo vratit će je gotovo stotinu godina poslije kralj Tomislav. Suradnja kneza Borne s Francima nepovratno je uvukla njegovu marku u zapadnjački politički i kulturni krug. Dotad samostalna plemena, koja su se okupljala u veće saveze samo prilikom nekog sukoba, u Bornino vrijeme dobila su prve oblike čvrste središnje vlasti. Na taj su način, pod pokroviteljstvom franačkog kralja, hrvatski kneževi promovirani u stvarne vladare određenog teritorija, što u vrijeme plemenskih saveza i rascjepkanosti nikako nije bilo moguće.

Knez Mislav i Venecija

Negdje u to vrijeme dolazi i do prvih sukoba između Venecije i Hrvata. U IX. stoljeću počinje sjati zvijezda bizantske podružnice na Zapadu, Mletačka Republika, čija će vječita težnja biti nadzor istočne obale Jadrana. Venecija je bila tipični mediteranski grad-država koja je svoju moć gradila na trgovač-

kom posredništvu između udaljenih krajeva. Ne mora se pretjerano isticati da se u srednjem vijeku daleko najsigurnije i najisplativije trgovalo morima. Trgovina kopnom na dulja putovanja bila je prespora i, što je za ono vrijeme karakteristično, izrazito nesigurna. Mleci su svoju moć izgradili povezujući sjevernotalijanska i središnja europska područja s egzotičnom robom koju je bilo moguće nabaviti u Carigradu. Da bi stigli do Bizanta, morali su ploviti uz istočnu obalu Jadrana, talijanska strana, bez uvala, otoka i zaklona nije mogla pružiti zaštitu od vremenskih nepogoda. Tu situaciju žitelji hrvatskog priobalja poznavali su još iz antičkih vremena, kada su razni ilirski gusari stoljećima ometali Rimljane na njihovim trgovačkim putovima. Od polovice IX. stoljeća slično su počeli postupati i hrvatski kneževi. Prvi među njima dovoljno snažan prisiliti Mlečane na potpisivanje saveza bio je Mislav, vjerojatno unuk ili sličan rod Bornin. Mislav je očito imao brojnu i strateški dobro raspoređenu flotu presretača koji su itekako bili sposobni otežavati Mlecima prijevoz začina, slonovače i ostale luksuzne robe na kojoj su gradili svoje carstvo. Usto se Mislav pokazao i dobar kršćanin. Izgradio je prvu crkvicu svetog Jurja na Putalju u kaštelanskom zaleđu i darovao je splitskom nadbiskupu. Mislava je naslijedio Trpimir, snažan vladar, možda čak i prvi s elementima samostalnosti... ■

HRVATSKI MEMORIJALNO-DOKUMENTACIJSKI CENTAR DOMOVINSKOG RATA U SURADNJI S HRVATSKIM VOJNIKOM OBJAVLJUJE AUTENTIČNE DOKUMENTE I MEMOARSKO GRADIVO VEZANO UZ DOMOVINSKI RAT

Dokumentirani zapisi o neistinama protiv Hrvatske tijekom Domovinskog rata (I. dio)

Brojni pisani izvori srpske strane koji govore o srpskoj agresiji na Hrvatsku, tijekom suđenja u Haagu dopunjeni su usmenim svjedočenjem ("memoarskim gradivom"). S obzirom na to da je hrvatska javnost već upoznata s najvećim dijelom nečasnih radnji i incidenata koje su pojedinci ili određene skupine počinile nad hrvatskim građanima srpske nacionalnosti, prava je šteta što hrvatski građani nisu mogli na televiziji pratiti suđenje u Haagu, jer bi bili upoznati s mnogim podacima koji pokazuju da je hrvatski medijski prostor već duže vrijeme "zagađen" dezinformacijama u svrhu kompromitiranja hrvatskoga vodstva i hrvatskih Oružanih snaga u Domovinskom ratu.

Dio netočnih informacija u medijima zasigurno je objavljen u sklopu informativnog rata protiv Hrvatske, koji je bio pomno isplaniran odmah nakon uspostave demokratski izabrane vlasti u Hrvatskoj, potkraj svibnja 1990., a intenziviran je početkom otvorene agresije Srbije i Crne Gore, odnosno JNA na Hrvatsku u ljeto 1991. U Zagrebu je u tu svrhu bila vrlo aktivna jedna *agenturna* mreža jugoslavenske vojne protuizvještajne službe pri RV i PVO (kolokvijalno zvane KOS, iako je njezin naziv Uprava bezbednosti s pripadajućim Kontraobaveštajnim grupama – KOG-ovima). U javnosti je ta skupina poznata pod imenom "Labrador". Ona nije jedina koja je djelovala na slobodnom području RH za potrebe i po nalogu agresora; kao pravi pripadnici "pete kolone" prikupljali su podatke i informacije izvještajne naravi i dostavljali ih svojim jugoslavenskim i/ili srpskim agentima, te izvodili teroristička djelovanja (primjerice, postavljanje i aktiviranje eksplozivnih naprava na židovskom groblju i ispred vrata Židovske općine u Zagrebu 19. kolovoza 1991., uništavanja dijela spomenika iz II. svjetskog rata, itd.). No, ta je skupina potom razbijena. Većina njezinih članova uspjela je pobjeći u Beograd, a uhićeni agenti poslije su razmijeñeni za zarobljene hrvatske branitelje.

Dolaskom u Beograd, početkom listopada 1991., djelatnici i suradnici skupine "Labrador" postaju pripadnici novoosnovanog "Odeljenja za propagandni rat kao informativna služba RV i PVO", poznatog i kao "Opera". Zadaće "Opere" bile su:

- "vođenje informativno-subverzivnog rata i subverzivno-psiholoških djelovanja protiv RH",
- "kao nezavisna novinska agencija plasirati informacije u medije",
- "izazivanje proarmijskog, odnosno defetističkog raspoloženja u odnosu na hrvatske i bosanske vlasti",
- "plasiranje dezinformacija i drugih stavova u medijski prostor",
- "poticanje regionalizma u Hrvatskoj jer je tu realna mogućnost potencijalnih sukoba unutar hrvatskog korpusa",
- "sotoniziranje tadašnjeg hrvatskog državnog vodstva, isticanje nacionalističko-ustaške orijentacije i ideologije hrvatskog državnog vrha, kompromitacija cijelog sustava i vodećih osoba na osobnoj razini, ali i njihovo optuživanje za različita djelovanja koja se mogu smatrati veleizdajom",
- "praćenje svih relevantnih medija koji su izlazili na području bivše Jugoslavije i onih koji su pratili stanje u bivšoj Jugoslaviji, posebno onih koji su imali svoje dopisnike u Beogradu..."

Radom "Opere" u hrvatski i svjetski medijski prostor kontinuirano su širene laži: o teroru nad Srbima ili "izbacivanju Srba iz Ustava" kao uzroku srpske pobune protiv novouspostavljene hrvatske vlasti, o sustavnim zločinima pripadnika hrvatskih postrojbi nad Srbima, posebno nad ženama i djecom, o žrtvovanju Vukovara radi međunarodnog priznanja Hrvatske ili kao zamjena za Hercegovinu, o dogovorenom ratu i podjeli BiH između Tuđmana i Miloševića, o prodaji Bosanske Posavine ili njezinoj zamjeni za jug Dalmacije, itd. Neke od tih laži su i danas opstale kao predrasude u korpusu hrvatskog javnog znanja i vrlo često se ponavljaju kao ne-

pobitne činjenice, iako ne postoje ozbiljni dokazi i pokazatelji za takve tvrdnje.

Spomenute laži najbolje demantiraju srpski izvori. Primjerice, o uzrocima srpske pobune: "Milošević (Slobodan, predsjednik Srbije) je imao izaslanike u Krajini, koji su se starali za to da sve njegove želje budu ispunjene. Njegovi predstavnici su gotovo bez izuzetka bili agenti Službe državne bezbednosti - SDB (Srbije). Oni su se od početka nalazili u Krajini i navodno 'spontana' pobuna protiv hrvatskih vlasti 1990. organizovana je iz Beograda. Z. N. (agent Kontraobaveštajne službe JNA) mi je u jednom trenutku rekao da su se, kada su u avgustu 1990. oko Knina podignute barikade sa balvanima, na njima uglavnom nalazili pripadnici paravojnih jedinica poslatih iz Srbije. Mnogi od tih ljudi bili su zapravo iz Beograda i, prema Zimonjinim rečima, dobijali su 1000 nemačkih maraka da blokiraju puteve. To je bio prvi korak ka stvaranju srpske autonomne oblasti oko Knina i, mada je to u beogradskoj štampi predstavljeno kao 'spontana' akcija lokalnih Srba koji su se branili, u stvarnosti je to isplanirao i inicirao Beograd. SDB je daleko prednjačio nad lokalnim stanovništvom u omogućavanju tih stvari. Njihovi agenti su stvarali incidente, a onda je štampa koristila te incidente da uzbuni civilno stanovništvo i stvori klimu straha koja je bila neophodna da bi došlo do rata. Miloševićev odnos sa JNA bio je drugačiji nego sa SDB-om. Na izvestan način, bilo je jasno da tu ima određene napetosti, ali je armija ipak sarađivala sa njim, a takođe izvršavala njegove želje. Po Ustavu, generali su bili odgovorni Predsedništvu SFRJ, ali su oni zapravo odgovarali Miloševiću. To im nije bilo po volji, ali su ipak to činili. Svi oficiri JNA plašili su se njegove moći, posebno zato što su većinom imali porodice u Srbiji. (...) (iz svjedočenja pripadnika "SVK"-a S. L. na sudu u Haagu, u prvoj polovici 2009.; izvornik – videosnimka i transkript svjedočenja u HMDCDR-u). ■

Stig

Cilo je misto vidilo stig
Ča se vija s krova
Rodnog mista tvoga
Stizale su pohvale i lipe riči
Suze i vitar ča ga diči
Vija se i pravija važan
A ti ponovno si bija snažan
Bija jak i živija u nadi
Ka' i vitar dok ga vije
Ča sriču u grudima ti gradi
I nije bilo bojeg mista
Di bi stig prista
I di bi ga vitar vija
Ponos nisi krija
Ni suze nisi moga kriti
Stigon će se vično viti
I ka' napustimo rodne kraje

Neka sriča vitron traje

Neka se diči

I neka vitron putuju riči

Crven, bil i plavi

Vitar vije,

Vitar savi,

Vitar vale stigon pravi

Na ponos i sićanje na oca i mati

U vičnosti živili Hrvati

Marija TRBIĆ

Poziv na suradnju

Pozivamo čitatelje zainteresirane za objavljivanje kratkih priča i pjesama domoljubne tematike u Hrvatskom vojniku da nam ih pošalju na adresu:

Ministarstvo obrane, Služba za odnose s javnošću i informiranje, Odjel hrvatskih vojnih glasila (za rubriku Pozdrav domovini), Sarajevska cesta 7, 10 000 Zagreb ili na e-mail: hrvojn timer@morh.hr

BIBLIOTEKA

Albrecht Wacker
**Snajperist na istočnoj bojišnici – memoari
Seppa Allerbergera nositelja Viteškog križa**
Zagrebačka naklada, Zagreb, 2011.

S padom Staljingrada počelo je dvogodišnje povlačenje koje je vojnike s obje strane uvuklo u vrtlog neljudskih napora i sukoba. Tijekom te dvije godine Istočna bojišnica postala je simbol prirode njemačkog vojnika i pozornica bezbrojnih ljudskih tragedija.

O tom je ratu napisano mnogo analiza, istraživanja i izvješća. Ali pronalaženje odgovarajućih riječi za opisivanje neopisivih, svakodnevnih borbi za život, užasa i straha, jedva da je moguće, i ako barem djelomično želite uspjeti u tome, to možete postići samo ako se usredotočite na sudbinu jednog pojedinca. Teško je pronaći granicu između racionalnog, štureg jezika i načina razmišljanja vojnog povjesničara i sućutnog pristupa biografa kojeg zanima ljudska dimenzija njegova subjekta.

U središtu ove knjige nalazi se takozvani "snajper", savršen primjer vojnika koji su u povijesti rata, promatrani mješavinom divljenja i gnušanja, često previđeni i zaboravljeni, ali koji su poduzimali veličanstvene pothvate i često, zahvaljujući svojoj hrabrosti i odvažnosti, spašavali brojne živote svojih suboraca uzimajući neprijateljske živote preciznošću koja je ponekad bila zastrašujuća. Poput još nekih vojnika, nakon rata su morali živjeti sa saznanjem da su oduzeli brojne živote, ne na anonimnoj, nego na osobnoj, jedan-na-jedan razini, gledajući neprijatelja u oči. Gotovo su svi do kraja svojih života duboko u sebi krili te činjenice. Samo je nekolicina bila voljna pričati o svojim iskustvima.

Nakon pedeset godina jedan od najboljih prekinuo je šutnju i u dugom razgovoru sa svojim biografom ispričao je svoje viđenje rata. Taj spomen na specijalni dio vojske služi kao podsjetnik na pravo lice rata, kako on izgleda vojniku na prvoj crti bojišta.

Priredila Mirela MENGES

FILMOTEKA

9. Zagreb Film Festival

- mjesta održavanja: kino Europa - kino Tuškanac
- Dokukino Croatia – Plesni centar
- Muzej suvremene umjetnosti
- trajanje: 16. do 23. listopada

Već niz godina ponavljan koliko je vrijedan i izvrstan zagrebački filmski festival. Ovogodišnji ZFF čeka nas s ukupno 90 filmova u sedam programa. Neću izdvajati ni jedan film posebno, jer samim time što je ušao u konkurenciju, mora biti izvanredan. Pitanje je samo što vas stilski privlači. Za nagradu Zlatna kolica, kao i prijašnjih godina, natjecat će se cjelovečernji igrani filmovi, kratki i dokumentarni filmovi, kao i hrvatski autori najboljih filmova iz programa Kockica. U programu Moj prvi film ove godine predstavljaju se redatelji svjetske filmske velesile Danske. Ovogodišnja je novost program Red Westerns, a predstavlja uratke iz specifičnog žanra komunističkog vesterna snimljene u istočnoj Europi tijekom 60-ih i 70-ih godina prošlog stoljeća koji su funkcionirali kao odgovor komunista na dekadentni žanr američkih vesterna. Kao i obično, uz glavni program natjecateljskog karaktera, moći će se pratiti i niz popratnih sadržaja. Tu su obvezni programi za djecu i najveći kinohitovi iz pet europskih velesila. Devet je, kažu, najsretniji broj. Pa neka im je sa srećom jer u doba ovakve krize, limitiranih sredstava dovesti u Zagreb toliko kvalitetnih filmova i gostiju, može samo vrijedni tim ZFF-a.

Leon RIZMAUL

VREMEPLOV

23. listopada 1739. Rat za Jenkinsovo uho

Jedan od najneobičnijih vojnih sukoba u povijesti zasigurno je rat koji su Englezi 23. listopada 1739. objavili Španjolcima, a koji je u anale ušao pod nazivom "Rat za Jenkinsovo uho". Kao što mu ime govori, rat je počeo ni manje ni više nego zbog jednog odrezanog uha, a bio je povod ratu za austrijsko naslijeđe. Još 1738. kapetan Jenkins razmotao je pred londonskim parlamentom neki zamotuljak, izvadio iz njega usoljeno uho te razbjescio zastupnike izjavom: "Španjolci su mi odrezali uho i s tolikom me okrutnošću mučili da sam Bogu preporučio dušu, a Engleskoj svoju pravednu stvar". Ta "pravedna stvar" svodila se na obično krijumčarenje. Englezi su u španjolske kolonije mogli na godinu uvesti 4800 crnih robova i svojih proizvoda na jednom trgovačkom brodu. Engleski pomorci koristili su se prilikom i naveliko krijumčarili, što je Španjolska suzbijala oštrim mjerama. Tako je i Jenkins 1731., na povratku iz Jamajke u Englesku, dopao šaka španjolskoj obalnoj straži, koja je pazila da se ne krše trgovački zakoni. Odrezavši mu uho, Španjolci su engleskom kralju Georgu II. poslali jasnu poruku da neće trpjeti Engleze u svojim vodama. Poslije Jenkinsove demonstracije u parlamentu, Engleska je odlučila krenuti u rat. Mnogobrojni sukobi u američkim vodama u borbu su uvukli i Francusku, pa su se tadašnje velesile cijelo desetljeće tukle na svim oceanima. Vrhunac krvavog rata za kolonije odigrao se 1741., kada je snažna engleska eskadra napala jamajkansku Kartagenu, najjaču španjolsku tvrđavu u Americi. Španjolski zapovjednik Blas de Leso s malom je posadom uporno odolijevao bombardiranju i jurišima nadmoćnijih napadača. Blasovoj upornosti pomogle su malarija i žuta groznica, koje su desetkovale samouvjerene Engleze. Mir u Aachenu 1748. nije donio teritorijalne promjene što nije smetalo Engleskoj da i dalje malo-pomalo otima goleme španjolske posjede u Novom svijetu.

- 21. listopada 1805. - velika britanska pobjeda i smrt admirala Nelsona u bici kod Trafalgara
- 22. listopada 1797. - prvi skok padobranom
- 22. listopada 1992. - otkrivena Ovčara
- 23. listopada 1956. - počela mađarska revolucija
- 24. listopada 1945. - smaknut norveški izdajnik Kvisling
- 24. listopada 1945. - Dan Ujedinjenih naroda

Leon RIZMAUL

Protuzrakoplovni top 20/1 MM, M-75

Protuzrakoplovni topovi 20/1 MM, M-75, u naoružanje Hrvatske vojske tijekom Domo-vinskog rata dolaze dijelom kao ratni plijen ili kao oružje postrojbi Teritorijalne obrane velikih poduzeća. Upotrebljavani su na svim bojištima i to kao stacionarno oružje ili natovareni na kamione, u ulozi samovoznog protuzračnog topništva.

TT podaci:

Kalibar: 1x20 mm
Duljina cijevi: 1956 mm
Ukupna duljina topa: 4300 mm
Domet: vodoravno 5500 m
okomito 4000 m
precizno 2000 m
Posluga: 5 vojnika

35

**HRVATSKI
VOJNIK**

Nakladnik: MINISTARSTVO OBRANE RH
SLUŽBA ZA ODNOS S JAVNOŠĆU I INFORMIRANJE
Odjel hrvatskih vojnih glasila

Glavni urednik: Željko Stipanović (zeljko.stipanovic@morh.hr)

Zamjenica glavnog urednika: Vesna Pintarić (vpintar@morh.hr)

Zamjenik glavnog urednika za internet: Toma Vlašić (toma.vlastic@morh.hr)

Urednici i novinari: Leida Parlov (leida.parlov@morh.hr),

Domagoj Vlahović (domagoj_vlahovic@yahoo.com), Lada Puljizević (ladapuljizevic@yahoo.com)

Lektorice: Gordana Jelavić, Milenka Pervan Stipić

Urednik fotografije: Tomislav Brandt

Fotografi: Josip Kopl, Davor Kirin

Grafička redakcija: Zvonimir Frank (urednik), (zvonimir.frank@zg.htnet.hr), Ante Perković, Damir Bebek, Predrag Belušić

Tajnica redakcije: Mila Badrić-Gelo, tel: 3784-937

Marketing i financije: Igor Vitanović, tel: 3786-348; fax: 3784-322

Tisak: Vjesnik d.d., Slavenska avenija 4, Zagreb

Naslov uredništva: MORH, Služba za odnose s javnošću i informiranje, p.p. 252, 10002 Zagreb, Republika Hrvatska

http://www.hrvatski-vojniki.hr, e-mail: hrvojniki@morh.hr

Naklada: 5000 primjeraka

U članstvu Europskog udruženja vojnih novinara (EMPA)

Rukopise, fotografije i ostali materijal ne vraćamo. Copyright HRVATSKI VOJNIK, 2011.

Novinarski prilogi objavljeni u Hrvatskom vojniku nisu službeni stav Ministarstva obrane RH.

www.regjeringen.no/en/dep/fd.html

Iako se engleska inačica stranice norveškog ministarstva obrane koju predstavljamo ne može usporediti s originalnom norveškom, i dalje je solidna. Problemi se odnose ponajprije na neredovito osvježavanje vijesti, te izostanak multimedije. Zadovoljavajuća je informativnost o strateškim dokumentima, a najzanimljivije jest što je velika pozornost posvećena međunarodnim angažmanima norveške vojske. U svakom slučaju, ako imate običaj posjećivati službene stranice, red je da posjetite i www.regjeringen.no/en/dep/fd.html. Onima kojima to neće biti dovoljno, preporučujemo kratki upis adrese mil.no. Riječ je o službenim stranicama norveških oružanih snaga.

D. VLAHOVIĆ

